Filoctet

Personaje

ODISEU
FILOCTET
NEOPTOLEM
HERACLES
UN SPION *travestit in neguţător*
CORUL *alcătuit din cîslaţii corăbiei lui Neoptolem*

Acţiunea se desfăşoară pe ţărmul stincos al insulei Lemnos. Locul este pustiu. Intr-una din stincile insulei se zăreşte o peşteră, adăpostul lui Filoctet.

Intră Odiseu, întovărăşit de Neoptolem. La cîţiva paşi în urmă vine unul din vîslaşii lui Odiseu.

ODISEU

Vezi tu, Neoptolem, vlăstar al lui Ahil,
Ce-a fost viteaz între vitejii-ahei, aici,
Pe ţărmu-acestei insule, pe-acest meleag
Pustiu şi neumblat, scăldat de val, aici,
In Lemnos[1], eu l-am părăsit — e mult de-atunci —
Pe fiul lui Peâs, cel din Malea, că-aşa
Mi-au poruncit atunci mai-marii mei... Era
Beteag: picioru-i ros de rană-i zemuia,
Iar el atît se văicărea şi-n jurul lui
Atîtea urlete, blesteme azvîrlea,
Că tabăra vuia de n-aveam tihnă nici răgaz
S-aducem zeilor prinos... Dar să lăsăm
Ce-a fost! Nu-i vreme-acum la vorbă-a mă-nnădi,
Că-o dibaci că sînt pe-aici, şi tot ce-n gînd
Mi-am pus — să mi-l înhaţ cînd nici n-ar bănui —
O fi-n zadar. Şi-acum rămîne să m-ajuţi

[1] Dacă Filoctet este înfăţişat ca locuind pe un ţărm „pustiu şi neumblat" al insulei Lemnos, care în celelalte regiuni aîe ei era locuită (vezi *IUada,* VII, v. 467), este pentru a se da mai mult relief mizerei şi pustniciei eroului tragediei.

Şi tu! Ia vezi de nu-i prin stînci vreo peşteră
Avînd două intrări, ca iarna soarele
S-o poată lua din două părţi, iar vara-n plin
Zăduf prin ea s-adie vîntu-mbietor
La somn. Mai jos, la stînga ta — de nu va fi
Secat — zări-vei un izvor. Vreo cîţiva paşi
Să faci şi pe tăcute-mi spui de-n peşteră-l
Mai vezi, sau s-o fi dus... Ce-aş mai avea de spus,
Am să ţi-o spun, şi mînă-n mînă-om merge-apoi.

NEOPTOLEM

Mărite Odiseu, prea trudnic lucru nu-i Să fac ce-mi ceri, că peştera o şi zării.

ODISEU

Dar unde-i? Sus? Sau jos o fi? Nu văd nimic.

NEOPTOLEM

(urcat pe-o stlncă) Aicea, sus! Dar n-aud paşi..., n-aud nimic.

ODISEU

Ia vezi! Pe-afară-o fi?... La soare-o fi dormind.

NEOPTOLEM

Năuntru e pustiu..., ţipenie de om!

ODISEU

Dar niscai lucruri, niscai straie-acolo nu-s?

NEOPTOLEM

Doar nişte frunze pare-mi-se-i sînt culcuş.

ODISEU
Atîta tot? Şi-ncolo-i vraişte? Nu-i nimic?
NEOPTOLEM
Ba iată şi-un bîrdac, cioplit în lemn de vrun Cîrpaci; mai sînt şi nişte vreascuri pentru foc.

E toată-agonisita lui... Ana dat de eli
pe-aici.
NEOPTOLEM
Mai văd pe-aici şi nişte zdrenţe, la uscat, Şi-s pline de puroi, mînjite-s că duhnesc.
ODISEU
L-am dibăcit, nici umbră de-ndoială nu-i; Şi-o fi şi el pe-aici, că-aşa beteag şi-olog Cum e de mult, departe doar n-o fi pornit Să-şi cate, poate, de-ale hrănii s-o fi dus, Ori niscai ierburi, leac de răni — de-or fi jp Pe omul ăsta-al tău să-l mîi la pîndă-n drum, Să nu dea Filoctet de noi... Ah! ce n-ar da, I-ar da pe-aheii toţi, doar-doar de m-o-nşfăca.

(Vîslaşul, căruia Neoptolem îi face semn să plece, s-a îndepărtat.)

NEOPTOLEM
S-a dus... şi drumul el îl va veghea. De ai
Să mai îmi spui ceva, mai spune-mi-o — ascult!
ODISEU
Vlăstar al lui Ahil, tu cu un rost venişi, Şi voinicia-ţi nu-i de-ajuns, de vrei la bun Sfîrşit să-l duci. Şi de-am să-ţi spun ceva ciudat, Ascultă! Fii supus! Doar sub porunca-mi eşti.
NEOPTOLEM
(îngrijorat)
Şi ce-mi vei porunci?
ODISEU
Din vorbă-ntoarce-o-
Pe Filoctet să-l poţi cu vorba-mbrobodi. Cînd te-o-ntreba de unde vii şi cine eşti, Să-i spui deschis că eşti feciorul **lui Ahil,**
*U**

Că drumul mării-l luaşi să te întorci acas',
Că-ai părăsit pe-ahei şi pe vîslaşii lor;
De moarte fă-te că-i urăşti, căci ei — ei! — te-au
Momit, prin rugăminţi, şi ţară şi pe-ai tăi
Să-ţi laşi, spunînd că Troia n-o cădea decît
Prin braţul tău — şi-aşa şi e! Dar cînd te-ai dus,
Nici vorbă n-a mai fost să-ţi dea ei armele
Ce le-avusese-Ahil! Le-au dat lui Odiseu,
Măcar că-ndrituit erai doar tu. Sudălmi
Aruncă-mi cît pofteşti! Nu mă mîhneşti, dar mariJ
Urgii zvîrli-vei peste-ahei, de nu m-asculţi.
Că de n-om pune mîna noi pe arcul lui,
Tu patria lui Dărdanos n-o pustieşti!
Cu el eu ochii nu pot da — tu, da! Şi-ţi spun
De ce, nu te-nfrica: pornit-ai peste mări
Să vii aici, dar n-ai fost nici silit şi nici
Legat prin jurămînt[1]. Iar cînd ai noştri-atunci,
Intîi şi-ntîi, veniră-aici, tu nu erai
Cu noi. Eu, da! — e drept. De m-ar găsi aici
Şi-o fi cu arcu-n mîini, cu mine s-a sfîrşit.

Şi-n moartea mea pe tine te-oi tîrî... Fii dar
Dibaci, capcane-ntinde-i cît pofteşti, să-i poţi
Cu hapca lua nebiruitele-i săgeţi!
Copile, nu-ţi stă-n fire-a fi viclean — o ştiu —
Dar dulce-i rodul biruinţii să-l culegi!
Fii îndrăzneţ! Vom fi altdată drepţi. Fă dar
Ce-ţi spun! Ruşinea lasă-ţi-o, o clipă doar,
Şi-ăi fi şi drept, cum altul nu-i, cît vei trăi!

NEOPTOLEM

(şovăitor)

O, fiu al lui Laert, mi-e scîrbă-a făptui Ceva ce nici s-aud nu rabd. Eu nu-s făcut Să fiu viclean; nici tata, zice-se, n-a fost. Pe-acel ostaş cu sila-s gata să-l înşfac,

[1] Acei care o peţiseră pe Elena se legaseră prin jurămînt în faţa **lui** Tindar, tatăl ei, că vor da ajutor aceluia care ya fi soţul ei, cînd acesta ar avea nevoie. Cînd Elena, ajunsă soţia lui Menelau, i-a fost răpită acestuia, ei au pornit împotriva Troiei, pentru a-i pedepsi pe răpitori, Neoptolem nu fusese printre cei care făcuseră acest jurămînt. Odiseu, da; dar a şovăit a-şi împlini jurămîntul.

Dar nu prin vicleşug. Şi-apoi, olog cum e, Nu el să ne înfrînga ar putea, că doar Sîntem destui! Să te ajut am fost trimis Aici, dar nu vreau ca să trec drept trădător. Da, rege, vreau mai bine-nvins să fiu, da-nvins
Cu fruntea sus, decît să-nving prin vicleşug.

ODISEU

Tu, fiu al unui om vestit, şi eu am fost — Nevîrstnic fiind atunci — la vorbă lenevos, Dar iute braţ aveam. Dar azi, mai ros de ani, Ca vorbele duc lumea — văd — nu faptele!

NEOPTOLEM

Şi tu ce-mi ceri să fac? Nu oare-mi ceri să mint?

ODISEU

îţi cer să-nşfaci prin vicleşug pe Filoctet.

NEOPTOLEM

De ce prin vicleşug? Cu vorba bună nu?

ODISEU

De vorbă nu va şti; cu sila n-ai să poţi.

NEOPTOLEM

Pe ce s-o bizui? Pe... vînjoşia lui?

ODISEU

Ba nu, ci pe săgeţile-i ce nu dau greş.

■J NEOPTOLEM

Şi-atunci cum să mă pun cu el? Cum să-l înfrunt?

ODISEU

Ţi-am spus; l-om lua cu noi, dar doar prin vicleşug.

NEOPTOLEM

Dar nu e ruşinos să minţi şi să tot minţi?

ODISEU

Cînd soarta ni-este-n joc, să minţi ruşine nu-i.

NEOPTOLEM

Cu ce-ndrăscneală oare poţi vorbi aşa?

ODISEU

Cînd mi-este de folos, nu şovăiesc să mint.

NBOPTOLEM

Şi eu ce-oi folosi, la Troia de-ai să-l duci?

ODISEU

Cetatea n-o cădea decît prin arcul lui!

NEOPTOLEM

Deci nu voi cuceri-o eu, cum tu-mi spuneai[1]?

ODISEU

El, fără tine, nu! Nici tu fără-al său arc!

NEOPTOLEM

Dar de-i aşa, eu arcu-i trebuie să-l iau!

ODISEU

De izbuteşti, tu vei avea-ndoit folos.

NEOPTOLEM
Cum îndoit? Să-mi spui... şi n-am să şovăiesc.
ODISEU
Viteaz te socoti-vor toţi, dar şi dibaci.
[1] Neoptolem, care în tinereţe a fost crescut în insula Scyros, a fost şi el convins să pornească la asediul Troiei.

NEOI'TOLEM
(ca holărîre)
Atunci, orice ruşine-o las... La faptă deci!
ODISEU
Şi n-ai să uiţi povaţa ce ţi-am dat-o-acum?
NEOPTOLEM
N-ai grijă, nu! Chezaşe-ţi este vorba mea.
ODISEU
Stai locului şi-aşteaptă-mi-l aici! Eu plec.
Cu mine ochii — de-o veni — nu vreau să dea. Şi-acum eu la corabie-l pornesc pe cel
Ce-a stat la pîndă-n drum; iar dacă zăboviţi,
Am să-l zoresc 'napoi, dar veşmîntat aşa Cum năvii el i-ar fi stăpîn, să nu cumva Să fie dibăcit. El ţi-o vorbi-n doi peri; Urechea să-ţi ciuleşti să prinzi orice cuvînt Ce de folos ţi-ar fi. Las totu-n grija ta; Mă-ntorc la vîsle-acum... Ne fie-ocrotitori Chiar Hermes cel dibaci şi-Atena, paznica Cetăţii — ea — ce scut al vieţii mele-a fost!
(Odiseu pleacă. Intră corul.) CORUL
Strofa   1
Stăpln cum sînt pe-acest meleag străin,
Stăpîne, ce să spun şi ce s-ascund
Cuiva ce-i stăpînit de bănuieli?
învaţâ-mă! Căci cel ce ţine-n mîini
Zeiescul sceptru al lui Zeus e mai *Dibaci şi iscusit ca toţi.*
(Către Neoptolem.)
Ori tu,
Copile,-atotputernicia ta O ai din moşi-strămoşi, din vremi străvechi, Hai, spune-mi dar: cum pot să te slujesc?

NEOPTOLEM
(arătlnd spre peştera lui Filoctet)
Departe,-acolo caută-i din ochi Culcuşul lui! N-ai frică, nu! Şi cînd S-o-ntoarce-acel hoinar cumplit, atunci Să ieşi din peştera-i! în preajma-mi tot Să-mi stai! Să nu mă pierzi din ochi, să poţi Să faci ce-ţi spun, cînd s-o ivi prilej.
CORUL
Antistrofa   1
Stăpîne, tocmai asta fac! Mereu De grija-ţi mă frămînt, că binele Ţi-l vreau. Dar pînă-atunci, să-mi spui Pe unde-şi are adăpost? Şi el Pe unde-o fi? Că bine-mi va prii
S-o ştiu; să nu cumva să vină,-aşa, Ca din senin, să dea de noi... Şi cum I-o fi culcuşu-i? Unde-o fi? Ce drum A luat? E-n peşteră? O fi ieşit?
NEOPTOLEM
Culcuşul iată-i-l! E printre stînci, In peştera deschisă-n două părţi.
CORIFEUL
(pripind iscoditor în peşteră)
Dar bietul om pe unde-o fi plecat?
NEOPTOLEM
El e pe-aici! Dar s-o fi dus pe-acest Drumeag, să-şi cate de-ale hranii,-aşa, Tîrîş-grăpiş, că-o duce greu. Doar cînd Şi cînd el mai doboară-o jivină Cu iuţile-i săgeţi. Şi-n juru-i nu-i Ţipenie de om să-i dea şi lui O mînă de-ajutor, să-i dea vrun leac.
COKUL
Strofa   2
Ce milă mi-e că-n preajma-i nimeni nu-i

Să-i poarte grijă, bietul om! Vai, vai!
Ce pustnic e! Şi-un ochi prieten nu-i
Să cate şi-nspre el. Mereu e ros
De răni ce nici o clipă-i dau răgaz.
Sărmanu-i năucit! Cum zilele-i
Şi-o mai Uri? Cum de-ale hranei, vai,
Beteag cum e, mai poate-a-şi încropi?
Aici e mina zeilor!... De plîns
Mai sînteţi, oameni, voi, cînd mai presus
Ca alţii-aţi izbutit a vâ-nălţa![1]

Antistrofa 2

De viţă mare-a fost şi el! Nu mai Prejos declt acei ce-s mai de neam Şi-i azi stingher şi de izbelişte, sărac Lipit pâmlntului; doar jivine Cu-mpestriţate şi stufoase piei
Tovârăşie-i ţin... Beteag, lihnit
De foame, ros de griji ce-s fără leac... Ecoul îi răspunde doar! Doar el, Cui nimeni gura i-o va-nchide-n veci, Doar el îi ţine ison jalei lui
Şi-i duce vaierul în depărtări...

NEOPTOLEM

De cîte i-a fost dat să-ndure nu-s Uimit. Au vrut-o zeii! Chryse[a]-a vrut,

[1] Ideea aceasta, că omul, cu cît se înalţă, cu aţît se năruieşte, o regăsim în aceeaşi tragedie, de pildă în vorbele lui Filoctet: *„clnd soartaţi-asurîs... te năruieşti"* (v. 505—506). Astfel, arcul lui Heracles, care-i adusese lui Filoctet atîta faimă, i-a adus atîta nenoroc (v. 778).

[2] Nimfa domnind peste insula cu acelaşi nume, pe care Sofocle a închipuit-o în vecinătatea Lemnosului, loc unde Filoctet a fost muşcat de un şarpe veninos ce i-a pricinuit rana de care suferea. Scoliastul precizează că nimfa, îndrăgostindu-se de el, i-a adus toate relele. De aici şi epitetul „aprigă" dat de poet.

202
203

A vrut-o ea, zeiţa aprigă a vrut! Tot chinu-i vine de la zei. Prin jur Nu-i om să-i dea o mină de-ajutor. Că zeii-au vrut ca arcu-i neînvins, Zeiescu-i arc, să n-aibe-a fi de ei Potriva Troii-ntins decît atunci Cînd îi va bate-al ei soroc, cum scris I-a fost, să cadă doar prin arcul lui.

(Se aude un vaiet.) COEtIL

Copile, taci!

NEOPTOLEM

Dar ce-i?

CORUL

Strofa

Ce zgomote
Se-aud?... S-ar zice case vaită-un om Ce-i greu bolnav... Dar dincotro l-aud? De-aici? De-acolo? Ştiu şi eu? L-aud, E vaiet, da! al unui biet olog Tirîndu-se cu greu... îl auzii Din depărtare,-năbuşit... Şi-acum L-aud mai bine... da, mai desluşit.

(Vaietul se aude tot mai aproape.)

CORUL

Antistrofa 3

Copile, ia aminte-acum!

NEOPTOLEM

La ce.?

CORUL

La ce-ai să faci. Ah, iată,-l văd, e-aici! Nu-i vrun cioban doinind, din fluier prin Poieni... E el!... Vai, a gemut! S-o fi

204

Izbit de vrun pietroi, de vrun hlrtop. *Auzi-i vaietul! O fi zărit*
Corabia ce-ai noştri-au tras la ţărm, Ce ţărm pustiu! Şi groaznic a ţipat.

(Vine Filoctet, şchiopătând din greu.) FILOCTET

Hei, voi străini...
Dar cine-mi sînteţi voi? Ce v-a adus aici?

Corabia cum de-aţi vîslit-o pînă-aici?
Şi-aici e ţărm pustiu şi fără adăpost.
De unde-mi sînteţi voi? Din care neam? Să-l spun,
Poate-oi greşi... Veşmintele îmi amintesc
De draga mea Eladă, dar... dar ard de dor
Ca graiul să v-aud. Nu vă-nfricaţi că sînt
Ca un sălbatic. Milă fie-vă de-un biet
Nenorocit, uitat şi fără ajutor.
Fără un om, fără un suflet lîngă el!
Şi de-aţi venit cu gîndul bun, răspundeţi-mi!
O vorbă spuneţi-mi!... De ce tăceţi? Nu-mi luaţi
Ce v-am dat eu acum: o vorbă doar, vă rog!

NEOPTOLEM

Străine,-ntîi şi-ntîi să ştii că sîntem greci! Ţi-am spus acum, căci asta doar voiai s-o ştii.

FILOCTET

Ah, grai atît de drag... Ce drag mi-e să te-aud! De cînd nu mi-ai grăit, tu grai al alor mei! Copile, spune-mi păsul tău: ce te-a adus? Ce gînd aveai? Ce vînt prielnic te-a mînat Aici? Hai, spune-mi cine eşti, să ştiu şi eu!

JVEOPTOLEM

Eu sînt de fel din Scyros, insula; şi-acum Acasă-n ţara mea mă-ntorc... Mi-e numele Neoptolem! Şi tată mi-e Ahil... Ştii tot!

FILOCTET

O, fiu al unui om ce mi-a fost drag!... Mi-e drag
De ţara ta, vlăstar din moşul Lycomed[1]!
Dar' cum de-ai poposit pe-aici? De unde vii?

NEOPTOLEM

Eu chiar acum sosii şi viu din Ilion.

FILOCTET

Ce spui? Dar cînd spre Ilion noi am pornit Pe mări, tu n-ai venit cu noi dintru-nceput.

NEOPTOLEM

(cu prefăcută uimire)

Dar la isprava asta-i fost şi tu părtaş?

FILOCTET

Copile, ştii pe cine-l ai în i'aţa ta?

NEOPTOLEM

Cum pot să ştiu? Că doar nicicînd nu l-am văzut.

FILOCTET

De mine nici n-ai auzit? Nu ţi-a ajuns
Măcar vrun zvon de cîte-ndur şi cum mă sting?

NEOPTOLEM

Nu ştiu nimic. Străin eu sînt de tot ce-ntrebi.

FILOCTET

Vai! Tare-s urgisit şi mult sînt vrăjmăşit De zei, de nici în ţara mea şi nicăieri
Printre ahei nu a pătruns măcar un zvon De cîte-am pătimit! Iar cei ce m-au zvîrlit Aici, mîrşavii-şi rîd de mine-n sinea lor, Pe cînd eu rău, din ce în ce mai rău bolesc.

[1] Neoptolem este fiul Deidamiei, fiica lui Lycomed, regele din Scyros, care-l crescuse pe Ahile cînd acesia era copil. Mai tîrziu Ahile s-a îndrăgostit de Deidamia, căsoforindu-se cu ea în ascuns. Din această căsătorie s-a născut Neoptolem.

De mine poate-ai auzit, copile, tu,
Vlăstar al lui Ahil: eu sînt — să ştii — **acel*** Ce-n mîna-i ţine arcul şi săgeţile •
Lui Heracles. Sînt Filoctet al lui Peâs! >i <■<'■*'■■ Sînt cel pe care cei doi crai ai oştilor[1]
.■■..
Greceşti şi craiul cefalienilor[2] pe-acest
Meleag pustiu l-au azvîrlit, cînd m-a muşcat Un şarpe veninos şi-abia mă mai tîram, h Copile,-n halul ăsta m-au lăsat, stingher, Cînd în corăbii au venit din Chryse-aici, Din insulă, şi-n Lemnos au făcut popas. JR
Şi cînd am coborît pe ţărm, am şi picat De somn în scorbul stîncii-aici, că tare-am fost De valuri

scuturat... Cum au văzut, din loc Au luat-o şi s-au dus. Doar zdrenţe mi-au lăsat Ca unui biet milog; iar de-ale hrănii mai
Nimic... Ah, zeii-atît să le dea lor! îţi poţi ^ Copile,-nchipui cît m-am jălit, din somn Cînd m-am trezit şi singur cuc m-am şi văzut. Iar năvile ce m-au adus aici abia Le mai zăream în zări... Să-mi dea vrun ajutor, Să-mi mai aline chinul meu, nici pui de om N-a fost. Copile, vai, ori încotro priveam, Doar chin şi doar amar vedeam. Şi zilele, Vai, greu mi se scurgeau în strîrnta-mi peşteră! Şi singur de-ale hranii-mi încropeam şi eu, Ca vai de lume, ce puteam. Iar cînd din zbor Săgeţile-mi izbeau vrun guguştiuc şi el Apoi se prăvălea, vai mie, vai, ce greu Mă mai urneam, tîrîndu-mi ăst picior beteag, Să-l prind. Şi cînd de sete buzele-mi ardeau, Şi-un strop de apă, să mi-o stîmpăr, căutam, Ori iarna, cînd poleiul s-aşternea, abia De mă tîram, cu chiu cu vai, să tai şi eu Vreo două aşchii pentru foc. Dar... unde-i foc? De unde-aveam să-l iau? Luam pietre, le frecam Pîn' ce-o scînteie-ascunsă-n ele scapără,

[1] Atrizii: Agamemnon şi Menelau.

[2] Cafalienii erau tot supuşi de-ai luiOdiseu, regeal Itaeăi, şicare [a]ici apare şi ca rege al Cefaleniei. De altfel, în Itaca locuiau şi cefalieni (vezi *Jliada,* IJ, v. 631 şi urm.).

iji-i aprindeam.;. Aşa-mi ţineam eii zilele! De rău, de bine,-n scorbura-mi aveam şi foc Şi adăpost, dar lecuire nu!... Şi-acum,
De-această insulă, copile, să-ţi vorbesc: Aici, de bunăvoia lui, nici un vîslaş N-a tras, că-i ţărm pustiu; nu-i adăpost, nici loc De tîrguieli: un om la minte-ntreg nicicînd N-a poposit pe-aici. în silă poate-o mai
Fi tras pe-aicea careva; că deseori
De-al de-astea poţi să vezi atîta cît trăieşti. Şi-atunci, copile, cînd ei vin, de milă-mi Şi cînd şi cînd şi ţoale şi merinde-mi dau, Dar să m-ajute să mă-ntorc în ţara mea,
Mă rog de ei, dar ei nici să m-audă vor. Vai mie, vai! Sînt zece ani de cînd mă sting De chin şi foame oblojindu-mi rana din Picior, ce-atît de dureros mă mistuie... Vezi dar, copilul meu, cît rău mi-au mai făcut
Atrizii şi-Odiseu!... Dea zeii din Olimp Ca ei să-ndure-atît cît eu am îndurat!

CORIFEUL

Cum te-au jelit aceşti străini ce-au poposit Pe-aici, te plîng şi eu, o, fiu al lui Peâs.

NEOPTOLEM

Că-ai spus un adevăr, ţi-s mărturie eu ; Că doar şi eu pe pielea mea am încercat Cît sînt de răi cei doi Atrizi şi Odiseu.

FILOCTET

Şi tu te plîngi de-Atrizii cei mîrşavi? Şi tu? Şi tu te-ai înciudat pe ei? Ce ţi-au făcut?

NEOPTOLEM

Ah, de-aş putea-ntr-o zi cu braţu-mi ura să-mi Descarc pe ei!... Micene, Sparta ar afla Atunci e,ă şi în Scyros s-au născut viteji.

plîng;

FILOCTET

Prea bine, fiule! Dar ei ce ţi-au făcut De te-nciudaşi atît de mult? De ce-i urăşti?

iXEOPTOLEM

O, fiu al lui Peâs, măcar că-mi vine greu, Ţi-oi povesti cum şi-au bătut de mine joc,
Cînd am sosit!... Cînd soarta ne-a răpit pe-Ahil..

PILOCTET

Ajunge! Taci... mai mult o vorbă nu! întîi Să-mi spui, să-mi spui: murit-a fiul lui Peleu?

NEOPTOLEM

Murit! Dar — zice-se — n-a fost ucis de braţ De om, ci-un zeu — Apolo — el, l-a săgetat[1].

FILOCTET

De mare neam e cel ce l-a ucis... Şi-aşa-i Şi cel jertfit! Copile,-s buimăcit... Nu ştiu: De tine să te-ntreb? Pe cel jertfit să-l plîng?

NEOPTOLEM

Sărmane,-ai pătimit tu însuţi de ajuns: De ce-ai mai tot jeli durerea altora?

FILOCTET

Că drept grăişi! Zi-mi mai departe, spune-mi tot: Cum mi te-au înjosit şi cîte-ai pătimit!

NEOPTOLEM

Să-mi dea de urmă, pe-o corabie frumos Văpsită, au venit zeiescul Odiseu Şi cel care-a crescut pe tatăl

meu.[2] Şi ei
Mi-au spus — o fi adevărat, sau doar un zvon? —

[1] în realitate săgeata era a lui Paris, dar Apolo e cel care ţintise Şi care condusese mîna arcaşului (vezi *Iliada,* XXIJ, v. 359 şi urm.).

[2] Neoptolem vrea să spună că îndată ce a auzit vorbele lui Odiseu Şi ale lui Fenix a şi plecat. Acestuia din urmă îi fusese încredinţată, c!nd s-a refugiat în Ftiotida, educaţia lui Ahile, tatăl lui Neoptolem.

Că tata a murit, că eu — nu altul! — voi
Putea-o Troia cuceri... Ca scos din minţi,
Cînd i-auzii, străine,-am şi pornit pe mări,
Că-ardeam de dor pe tata să mi-l văd — cît n-
Fi prins a-l îngropa — că nu-l văzusem eu
Nicicînd pe tatăl meu. Şi încă şi-un alt gînd —
Ce vrednic gînd! — mă mai mîna: la Troia cînd
Îmi va fi dat s-ajung, cetatea va cădea...
Doar două zile-am mers pe mări şi-am şi ajuns
La Sigheion, ah! blestemat liman[1] — că vînt
Prielnic ne-a purtat. Şi cum am coborît,
Ostaşii-n juru-mi, toţi, mă-ntîmpinau cu drag;
Jurau că-n mine pe Ahile îl vedeau,
Cum încă-n viaţă-ar fi... Dar, vai, el nu mai e!
Doar leşul lui! Ce l-am jălit!... Şi am dat zor —
Era firesc —să-f văd pe-Atrizi, prietenii,
Că-aşa-i credeam, armura tatii să le-o cer,
Şi ce-o mai fi lăsat. Obraznic mi-au răspuns:
„Vlăstar al lui Ahil, ia tot ce tatăl tău avea,
Dar armele-i vestite, nu! Un altul li-e
Stăpîn, nu tu! E fiul lui Laert!" Zbucnii,
Ciudos, în plîns. Cu sufletul zdrobit, am zis:
„Cum îndrăznit-aţi, ticăloşilor, făr'nici
Să mă-ntrebaţi, ca altuia voi armele-mi
Să-i daţi?" Şi numai ce-l aud, că-n preajma-mi sta,
Pe Odiseu: „Pe drept, copile, mi le-au dat,
Căci eu acolo-am fost şi le-am salvat; tot eu
Şi leşul tatii l-am salvat din mîna lor!"
Ca scos din minţi, l-am împroşcat eu cu sudălmi,
De-o vrea morţiş să-mi ia el armele — cînd eu
Le sînt stăpîn! El nu-i ţîfnos, dar a sărit
Ca ars, şi mi-a răspuns: „Pe unde noi am fost,
Tu nu erai! Erai departe unde tu
Nu se cădea să fii; şi fiindcă te-nfoiaşi,
Iţi spun: cu armele-mi în Scyros n-ai s-ajungi
Nicicînd!" Vezi dar ce mi-a fost dat s-aud. Şi-aşa,
Şi suduit şi luat în rîs, acas' mă-ntorc,

[1] Neoptolem socoteşte ca fiind „blestemat" ţărmul promontoriu-lui Sigheion, pentru că aici a trebuit el să debarce, îndurerat de moartea tatălui său, Ahile.

Cu mîna goală! Odiseu, mîrşav născut
Din un mîrşav, mi-a luat el tot ce mai aveam.
Sînt vinovaţi cîrmacii oştii — ei — nu el!
Cetăţi şi oşti sînt cum le sînt cîrmacii lor.
Pe-ăi răzvrătiţi stăpînii i-au păcătoşit.
Eu ţi-am spus tot! Acei cari scîrbă au de-Atrizi,
De zei fie-ndrăgiţi, cît mie-mi sînt de

dragi!

CORUL

Strofa

Zeiţă-a munţilor, o, Geea, tu
Ce le dai hrană tuturor,
Tu ce-ai născut pe Zeus, tu ce domneşti
Pe apele Pactolului cel plin
De aur, tu, o, mamă-a zeilor,
La Troia te-am chemat[1] *şi cind*
Atrizii-au înjosit pe-acest viteaz,
Luînd armele lui taică-său
Şi i le-au dat lui Odiseu al lui
Laert... Ce cinste pentru el!
O, zee ce pe lei sflşietori
De tauri tu călare mergi!

i

FILOCTET

Durerea, ura voastră-mi spune de ajuns, Străinilor, de ce-mi veniraţi peste mări. Cu mine la un gînd aţi fost că-i mîna lor Aici, că-Atrizii-au meşterit şi Odiseu, Din gura căruia n-auzi decît minciuni Şi mîrşăvii. Visează numai răutăţi Şi alt nimic! Nu sînt uimit de tot ce-ai spus. Uimit sînt doar că Aias, vajnicul, ce-a fost De faţă-atunci, el furia-i şi-a stăpînit.

VEOPTOLEM

Străine, Aias nu era! De-ar fi trăit,
Nicicînd ei armele-mi nu mi-ar fi smuls din mîini.

[1] Corul, care invocase pe Geea, zeiţa pământului, şi căreia pe pmîntul Asiei, în Troada, i se spunea şi Cibele, mama zeilor, o nv°cu şi acum în insula Lemnos.

FILOCTET

Ce-ai spus? Şi el s-a stins din viaţă? Cum? Şi el?

NEOPTOLEM

Şi el!... Lumina zilei n-o mai vede-acum.

FILOCTET

Vai mie!... Dar nici fiul lui Tideu şi nici
Al lui Sisif[1] ce lui Laert a fost vîndut,
De moarte nu sînt ei pîndiţi. Ah, de-ar muri!

NEOPTOLEM

Să moară ei? Nici gind! Le merge lor în plin,
Iar în oştirea-aheilor sînt tot mai tari.

FILOCTET

Dar Nestor oare-o mai trăi, amicul meu
Din Pylos? Ah! ce om sfătos. Prin sfatu-i bun,
Ades bătrînu-n calea răului a stat.

NEOPTOLEM

E vai de el! Ce greu de soartă-a fost lovit!
Căci a murit şi Antiloh, copilul său.

FILOCTET

Ce veste rea! S-au stins din viaţă doi bărbaţi, Pe cari să-i ştiu că-n viaţă sînt eu mult aş fi Dorit. S-au stins viteji ca ei, iar Odiseu E-n viaţă... Ah! ce pot eu însumi să mai cred?

El, el, să fi murit! Ce bună veste-ar fi!

NEOPTOLEM

E luptător dibaci, dar şi cei mai dibaci,
O, Filoctet, se-ncurcă-n sforăria lor! *m*

[1] Duşmanii lui Odiseu spuneau că mama acestuia, Anticleea, cînd S-a căsătorit cu Laerte era însărcinată din legătura ei cu Sisif.

Pe zei! Dar el, Patroclu,-atît de îndrăgit De tatăl tău, pe unde oare-a fost atunci?

NEOPTOLEM

Şi el murise, da, şi el! O vorbă-ţi spun Şi ţi-am spus tot: uşor războiu-i seceră Pe-ăi buni, dar greu se-ndură-a-i secera pe-ăi răi.

FILOCTET

Cu tine-s la un gînd. De-aceea te şi-ntreb De cineva ce-i un mişel..., dar ce limbut! în vorbă-i tare iscusit. Ce-o fi cu el?

NEOPTOLEM

Nu oare tu de Odiseu vrei să-mi vorbeşti?

FILOCTET

Ba nu! Ci despre altul: numele-i Tersit.
Ce gureş mai era!... vorbea, vorbea, cînd nici
Nu-l ascultai. Mai ştii de el? O mai trăi?

NEOPTOLEM

Se zice că-ar trăi, dar eu nu l-am văzut.[1]

FILOCTET

Era firesc! Nu mor cei josnici şi mişei, Ba, dimpotrivă, zeii-ntr-una grija au De soarta lor. Cum fac, cum dreg, nu ştiu, dar ei Mereu din drumul către Hades îi întorc Pe cei vicleni şi ticăloşi; pe cei cinstiţi
Şi drepţi cu droaia-i duc. Ce să mai cred? Pe zei Cînd sînt aşa nedrepţi, eu să-i mai proslăvesc?

[1] Tersit fusese omorît de Ahile, fiindcă insultase cadavrul Pen-tesileei, regina Amazoanelor, de care fusese îndrăgostit Ahile. **Fiul** acestuia, Neoptolem, nu pomeneşte de fapta tatălui său, din pietate familială.

Vlăstar al regelui din Oeta, ochii mei Spre Troia, spre Atrizi din depărtare doar
De azi nainte-or mai privi; şi aş fugi De cei la care-i tare doar ce-i ticălos, Nu ce e bun!... la care-acei ce-s vrednici cad, Iar cei nemernici izbîndesc. Pe-aceia eu Nicicînd i-aş îndrăgi... De astăzi, adăpost —
Şi încă drag! — stîncoasa Scyros îmi va fi. Mă-ntorc la nava mea... Rămîi cu bine, fiu Al lui Peâs! Ah, facă zeii-aşa ca tot Ce-nduri să aibe un sfîrşit cum inima-ţi îl vrea! S-o luăm spre ţărm. Cînd zeii-or vrea s-avem
Prielnic vînt, desfacem pînzele... Plecăm!

FILOCTET

Copile, pleci?

NEOPTOLEM

Da! Clipa de-a porni în larg Nu de departe-o vom pîndi, ci de pe ţărm!

FILOCTET

(cu braţele întinse spre Neoptolem)

In numele lui taică-tău şi-al maică-ti, Pe ce-ai mai drag în casa ta, nu mă lăsa
Aici, copile — rogu-te-n genunchi — stingher Şi-n prada suferinţelor pe care azi Tu le-ai văzut şi auzit! Nu mă lăsa! Ah! ia-mă, aciueşte-mă-n corabie! îţi sînt povară — ştiu — dar rabd-o, rogu-te!
Că sufletele mari urăsc ce e mîrşâv,
Dar ele-o slavă-şi fac atunci cînd vrednice Isprăvi au săvîrşit. De n-ai să faci ce-ţi cer, De-ocară-ai să rămîi! Dar teafăr de-am s-ajung In Oeta, ţara mea, tu înălţat în slăvi
Vei fi. Eu doar o zi te voi mai stingheri; Cutează deci! Aruncă-mă-n corabie, în fund, la proră, pupă, unde vrei, aşa

Ca pe vislaşi să-i stingheresc cît mai puţin! Te rog, pe Zeus, cui toţi în rugi i se smeresc, înduplecă-te azi! Copile,-aşa beteag
Şi-olog cum sînt, eu la genunchii-ţi mă tîrăsc; Stingher nu mă lăsa-n acest pustiu, te rog, Ci du-mă-n ţara ta sau undeva la ţărm, în Eubeea, unde-i rege Chalcodon! De-aici şi pînă-n Oeta drumu-i scurt, şi-ajungi La şirul munţilor Trachis, pe unde curg Şi limpezile ape Sperchios. Mă du La tata!... Dor îmi e! De-amar de ani mă tem Că l-am pierdut. Adeseori eu l-am rugat, Prin mulţi care pe-aici s-au abătut, ca el Să mîne-ncoa vîslaşi, în ţară să mă-ntorc. Dar poate-o fi murit, sau cei pe care i-am Rugat să-i ducă vorba-mi m-au uitat — cum fac Adesea slugile — şi s-au zorit s-o ia Spre ţara lor. Dar azi eu ţie-ţi cer să-mi fii Şi călăuz şi să veşteşti că m-am întors. Ah, milă fie-ţi! Scapă-mă! La orice pas Primejdii te pîndesc —- să ştii! Ferice poţi Fi azi, dar mîine nu! De-un rău cînd scapi, la rău Gîndeşte-te mereu! Cînd soarta ţi-a surîs, Fii grijuliu! Cînd nici gîndeşti, te năruieşti!

CORUL

Antistrofa

(apăsat)

Stâpîne,-ndură-te de el! Ţi-a spus
Povestea pătimirii lai.
Ah, fie-ai noştri dragi cruţaţi de tot
Ce el în viaţă-a suferit!
Şi de-i urăşti pe-aceşti cîinoşi Atrizi, O, rege,-n locul tău de-aş fi, Spre binele-i eu aş întoarce azi Tot ce-a-ndurat el de la ei.
Cu nava ta eu grabnic l-aş porni S-ajungă-odată-n ţara lui.

Că-i dor de ea. Şi-aşa de-a zeilor Mlnie am să fiu cruţat!

NEOPTOLEM

Ia vezi! Azi te arăţi şi bun şi blînd, dar cînd De boala lui lehamite-ţi va fi, mă tem
Că-ai să te porţi altfel de cum vorbeşti acum.

CORIFEUL

Pe pace fii! Eu n-am să-ţi dau prilej să poţi Tu să-mi arunci pe drept atare-nvinuiri.

NEOPTOLEM

Hei, da! Dar de m-aş arăta că-s mai puţin Zelos ca tine ca s-ajut pe-acest străin,
Cînd s-ar ivi prilej, m-aş ruşina. De vrei, Desfacem pînzele. El urcă-se-n corabie! L-om lua cu noi... O, facă zeii să pornim Cu bine-acum, s-ajungem noi la bun liman![1]

FILOCTET

O, cea mai dulce-a vieţii mele zi! Şi tu,
Mai drag şi bun ca toţi! Şi voi, vîslaşi iubiţi, Cum să v-arăt prin fapte ce prieten bun In mine-aţi cîştigat? Copile, să pornim! Dar mai întîi, hai amîndoi în peşteră —
Ce hîdă gazdă-a fost! — să-i spunem bun rămas. Să vezi şi tu cum am trăit, dar dîrz ce-am fost! Oricare altul nici măcar s-o vadă-ar fi Putut; dar ea — nevoia — m-a-nvăţat să rabd.

(Filoctet porneşte spre peştera lui. Neoptolemn vrea să-l urmeze, cind tocmai soseşte un spion travestit in chip de neguţător. Un vislaş ii întovărăşeşte.)

CORIFEUL

(către Neoptolem)

Tăceţi! Să-i auzim pe-aceştia: unul e
Vîslaş de-al tău. Străin e celălalt. Voi staţi Pe loc, s-aflaţi întîi ce vor, şi-ap6i intraţi!

[1] Neoptolem se gîndeştc la Troia, în timp ce Filoctet crede câ e vorba de patria lui.

NEGUŢĂTORUL

(arătlndu-l pe vislaş)

O, fiu al lui Abil, acestui om ce-n drum
Ţi-a fost vîslaş şi-ţi străjuia corabia,
Cu încă doi vîslaşi, chiar eu i-am poruncit
Să-mi spună unde îmi erai. Cînd nici gîndeam,
El mi-a ieşit în drum, că-ntîmplător am tras

Aici, la ţărm... Cu luntrea şi cîţiva vîslaşi
Pluteam pe mări, din flion spre ţara mea
Bogată-n podgorii, înspre Pepârethos.
Cînd însă am aflat că-s chiar vîslaşi de-ai tăi,
De bine-am socotit să fac popas aici
Şi să-ţi vorbesc — şi mă vei răsplăti şi tu!
Tu n-ai habar de ce şi-au pus argeii-n gînd
Pe seama ta. Şi n-au rămas doar uneltiri,
Doar gînduri, nu! în cumpănă nici n-au mai stat,
La fapte-au şi purces... şi-ai să le simţi curînd!

NEOPTOLEM

Străine, grija ce-mi purtaşi la inimă .Mi-a mers şi n-am s-o uit, să ştii, că nu-s mişel. Dar zi-mi mai pe-nţeles ce-ai vrut să-mi spui! Ce ştii? Argeii ce-or mai fi urzit pe seama mea?

NEGUŢĂTORUL

Pe urma ta cu o corabie-au pornit
Bătrînul Fenix cu feciorii lui Teseu[1]. -y>-:.,m

NEOPTOLEM

Cu sila să mă ia? Cu vorba bună doar? '<•?«■

NEGUŢĂTORUL

Nu ştiu! Ce-am auzit, aceasta ţi-o vestesc. :

[1] Fiii acestuia erau Demofon şi Acamas. Un alt fiu al său — Menes-teu — reprezentase pe atenieni, fără însă să joace un rol de seamă, în asediul Troiei, aşa cum el apare în versiunea homerică.

NEOPTOLEM

Dar Fenix cu tovarăşii-i de drum fac tot Ce fac doar ca să fie-n plac Atrizilor?

NEGUŢĂTORUL

Şi n-a fost doar un gînd. La fapte-au şi trecut

NEOPTOLEM

Dar cum? De ce n-o fi pornit chiar Odiseu Cu vestea asta-aici? Ori frica l-a oprit?

NEGUŢĂTORUL

Ba nu! Cînd eu plecam, el o pornea la drum Cu fiul lui Tideu, să cate alt ostaş.

NEOPTOLEM

Chiar Odiseu? Şi-n urmărirea cui pornea?

NEGUŢĂTORUL

(privind spre Filoctet)

A lui... Dar omul ăsta cine-o fi? Intîi Aceasta spune-mi-o! Dar pe şoptite-mi spui.

NEOPTOLEM

Străine, vezi-l: e vestitul Filoctet!

NEGUŢĂTORUL

(către Neoptolem, cum i-ar vorbi în şoaptă)

Nu mă-ntreba mai mult, găteşte-te de drum! Dă-i zor şi lasă-acest meleag, hai, pleacă-n larg!

FILOCTET

Ce-a spus? Ce-o mai urzi-mpotrivă-mi, pe furiş, Acest luntraş? De ce ţi-o fi vorbit aşa?

NEOPTOLEM

Eu nu prind tîlcul vorbii lui. Vorbească *el* Deschis în faţa ta, a mea şi-a tuturor!

NEGUŢĂTORUL

Nu mă-nvrăjbi cu oastea, fiu al lui Ahil, Spunînd că-am zis ce n-ar fi trebuit... O mai Slujesc şi eu..., m-ajulă ea, că-s nevoiaş.

NEOPTOLEM

Eu îi urăsc pe-Atrizi! Vrăjmaş şi el le-a fost, Şi de-asta mi-e prieten bun, mai bun ca toţi. Şi cum cu gînduri bune-aici venişi, te rog Nu-mi tăinui nimic din tot ce-ai auzit.

NEGUŢĂTORUL

Gîndeşte la ce faci!

NEOPTOLEM

Mă tot gîndesc, de mult.

NEGUŢĂTORUL

Asupră-ţi vina-am s-o arunc!

NEOPTOLEM
Cum vrei, dar zi-i!
NEGUŢĂTORUL
(arătind spre Filoctet)
Să-ţi spun: cei doi bărbaţi de care-ţi pomenii — Şi Odiseu şi fiul lui Tideu — plutesc Pe mări, că s-au jurat să dea de-acest viteaz, Să-l ia cu ei, cu vorba bună, de-or putea, Cu sila, dacă nu. A spus-o Odiseu:
„Voi izbuti!" — şi-au auzit-o-aheii toţi. Dar fiul lui Tideu părea a se-ndoi.
NEOPTOLEM
Ce grijă-i prinse-aşa, deodată, pe Atrizi De Filoctet, pe care ei l-au părăsit,

De-atît amar de ani? Ce dor i-a prins de el? Ce li s-a năzărit? Ori s-au temut cumva De zei, care-nciudaţi răzbună fapta rea?
NEGUŢĂTORUL
Să-ţi povestesc eu tot ce ştiu, că fără doar Şi poate n-o ştiai: a fost un zodier,
Născut din mare neam; se cheamă Helenos Şi-i fiul lui Priam. Porni-ntr-o noapte el Stingher; dar Odiseu, viclean, mişel — îl ştii — L-a şi-nşfăcat; l-a strîns în lanţ şi-n tabără L-a dus să-l vadă-aheii toţi — că prada-i doar
De preţ. Prezis-a multe Helenos: a spus Că zidurile Troii-aheii-or nărui Cîndva, dar doar atunci cînd ei pe Filoctet [Cu vorba bună-or izbuti să-l ia cu ei De-aici, din insulă. Feciorul lui Laert, J
Cînd l-auzi pe zodier, s-a şi legat *
Că-l va aduce el în faţa-aheilor Pe Filoctet, cu vorba bună —- de-o putea — De nu, cu sila chiar. Iar de n-o izbuti, îşi pune capul jos, să-i fie retezat!
Copile, ţi-am spus tot! Şi pentru binele-ţi,
Şi pentru-al lui, cui grija-i porţi, dă zor să pleci l-l
! FILOCTET
Vai, ăst mişel cu chip de om s-a şi jurat Să mă aducă printre-ahei — cu voia mea! Mai lesne-ndupleca-m-or să mă-ntorc — mort cînd Voi fi — la soare, din Infern, ca tatăl său[1].
NEGUŢĂTORUL
De-aceasta nici nu vreau să ştiu. La vîsle-acum Mă-ntorc... Pe voi vă aibă zeii-n paza lor!
(Pleacă grăbit.)

[1] Filoctet face aluzie la Sisif, care ceruse soţiei sale să nu-i aducă, la moartea lui, ofrande funerare. El a ajuns în Infern. Căindu-se în sufletul lui de ce făcuse, a dat vina pe soţia sa şi atunci Hades l-a readus pe pămînt, ca să-şi pedepsească soţia. Odată reîntors pe riSmînt, nu a mai vrut să se întoarcă în Infern, trebuind să fie silit.

FILOCTET
Nu-i groaznic, fiule, să creadă fiul lui Laert că el, vorbind mieros, va izbuti Cu-ai săi vîslaşi ca să mă ducă printre-ahei? Ehei! dar mai degrabă-ascult eu şuierul Spurcatei vipere — vrăjmaşa mea — ce-atît M-a ologit. El este-n stare de orice, Că-i ticălos... Acum veni-va, parcă-l văd. Plecăm! Aştearnă-se-ntre noi şi năvile Lui Odiseu întinsul mării, fiul meu! La drum! Cînd ai trudit, odihnă-ţi poţi găsi Şi-un somn tihnit, de ştii la vreme-a te zori.
NEOPTOLEM
Ne bate-n proră vîntul... Dar, cînd s-o opri, Pornim. Acum ne e potrivnic... Stăm pe loc.
FILOCTET
Din orice parte-o bate-i bun, cînd fugi de rău.
NBOPTOLEM
Nu-i chiar aşa! Potrivnic vîntul li-e şi lor.
FILOCTET
Potrivnic vîntul nu-i nicicînd pentru tîlhari[1], Cînd s-a ivit prilej de furturi şi de jaf.
XEOPTOLEM
De vrei, pornim; dar mai întîi din hruba-ţi ia Ce-ţi poate fi mai de folos, ori ţi-e mai drag.
FILOCTET
(arătlnd ierburile de leac)

De-acestea nu mă pot lipsi — e tot ce iau.

[1] Acei trimişi din Troia în urmărirea lui Filoctet nu pot întinde Pînzele, căci vintul — aici Notos — sufla dinspre Sud. „

NEOPTOLEM

Ce ai ce n-ai putea găsi-n corabia-mi?

FILOCTET

Am nişte ierburi ce-mi adorm durerile, Cînd mi se-aprind, şi-aşa ajung de nici le simt.

NEOPTOLEM

Deci, ia-le-atunci! Şi altceva ce-ai vrea să iei?

FILOCTET

Voi fi uilat poate-o săgeată pe aici...
S-o iau! Nu vreau să cadă-n mîna nimănui.

NEOPTOLEM

Acesta-i arcul cel vestit? E arcul lui?

FILOCTET

Acesta-i, da! E-n mîna mea — vrun altul n-am.

NEOPTOLEM

Să-l văd mai de aproape, pot? Să-l strîng la piept! Ga pe un zeu să mi-l slăvesc! Hai, spune-mi: pot?

FILOCTET

Da, fiul meu, ia tot ce-aş mai avea pe-aici Şi-ţi poate fi de vrun folos. E totu-al tău!

NEOPTOLEM

Ah, arcul... ah! Ce-aş vrea să-l mînuiesc, dar doar De zeii vor... De nu vor vrea, nici n-am de gînd.

FILOCTET

Cucernic, fiule,-ai grăit! E drept să-l ceri; Că dacă soarele-l mai văd, pe tatăl meu, Bătrîn, pămîntul Oetei, ţara mea, pe-ai mei
! De-am să-i mai văd, eu ţie-ţi sînt dator, că tu
nu

M-ai ajutat, cînd la pămînt eram, să-nfrîng Eu pe vrăjmaşi. N-ai grijă, arcu-l vei avea! Ai să mi-l dai 'napoi! Fii mîndru că doar tu-l Vei mînui! Ţi-a fost răsplată, că-ai fost bun. Şi mie-o faptă bună-mi răsplătit-a el!

NEOPTOLEM

Noi cum ne-am întîlnit, prieteni ne-am legat,
Şi-s fericit. Cel ce cu-un bine ţi-a răspuns
La binele făcut ţi-o fi prieten bun
Şi scump, mai scump ca toţi... Hai, intră, rogu-tel

FILOCTET

Să vii cu mine... Sînt beteag, ajută-mă!

(Amîndoi se retrag şi intră In peştera lui Filoctet.) **CORUL**

Strofa 1

Din auzite-o ştiu, dar n-am văzut,
Cum Ungă al lui Zeus culcuş
Ixion[1], îndrăzneţ, s-a furişat,
De-l prinse al lui Cronos fiu,
Atotputernicul, şi l-a legat
De-o roată ce se-nvlrte-n veci.
Dar ochii-mi n-au văzut, urechile-mi
N-au auzit că-a fost vrun om
De soartă vitregit ca Filoctet,
Ce n-a făcut rău nimănui,
Că drept a fost cu cei care-au fost drepţi.
Dar, vai, ce hld el se stingea!
Cum chinuita-i viaţă şi-a răbdat,
Trăind în pustnicie-aici
Şi-n jurul lui doar valuri ce vuiau?

[1] Ixion, regele poporului legendar al lapitilor din Tesalia, fiind primit de Zeus în Olimp, a încercat să o seducă pe Hera, soţia lui Zeus lăsînd să se înţeleagă că Hera îl îndăi   Ati Z
eus în Olimp, a încercat să o seducă pe Hera, soţia lui s, lăsînd să se înţeleagă că Hera îl îndrăgise. Atunci Zeus a poruncit să fie legat de o roată încolăcită de şerpi şi care se învîrte veşnic.

Antistrofa 1

în preajma-i nu-i un om! Vecin doar el,
El sieşi îşi era, că nici
Nu se putea urni. Şi vaietu-i
Zadarnic se pierdea-n văzduh, *Că nimeni nu-i să-i dea vrun ajutor,*
Să-i poată rana obloji
Cu ierburi smulse din acest pămînt
Ce-i roditor — cînd, sînge şi
Puroi i se scurgeau din răni, *Picioru-i măcinlndu-i-l.*
Precum un prunc pierdut de maică-sa,
Abia de se urnea, tîrîş,
Grăpiş, să-şi cate de-ale hranii-atunci
Cînd şi durerea-l mai lăsa.

Strofa 2

El de-ale hranii-şi încropea, dar nu Din rodul sfîntului pămînt, Cum facem noi, noi ceştilalţi cari ne Hrănim rodindu-i brazda lui Şi rodu-i culegînd cu sîrg. Ci doar
Ce mai prindea din cînd în cînd Din zbor, cu arcu-i şi cu iuţile-i Săgeţi, lui foamea-istîmpăra. Ce viaţă jalnică! De zece ani El n-a sorbit — ce dulce e! —
Un strop de vin. Cînd setea-l dogorea Şi de-o băltoacă-avea noroc Să dea în drum, el se tîra ca vai De lume, cum putea, de mai Sorbea şi el de-acolo cîţiva stropi.

Antistrofa 2

Dar azi, că-n drumu-i i-a ieşit un om, Vlăstar din viţă de viteaz, Ferice şi-n măriri el va sfîrşi. Corabia-i plutind ea luni şi luni Pe valuri, peste mări, pe el

L-o duce în căminu-i strămoşesc,
Pe malul apei Sperchios, lăcaş
Al nimfelor care-n Malea ***stau,***
Şi unde-acel viteaz cu scut
De-aramă[1]*, luminat de foc zeiesc,* *Pe piscul Oetei s-a-nălţat!*

(Filoctet iese din peştera lui. Merge greu. li sprijină Neop to lem.)

NEOPTOLEM

încearcă, hai, fă cîţiva paşi!... De ce-ai tăcut? De ce-ai încremenit? De ce?

FILO OŢET

NEOPTOLEM

Ah! Ah!

Dar ce-i?

FJLOCTET

Nimic prea rău... Hai, mergi! Porneşte, fiule!

NEOPTOLEM

Ori rana iar ţi s-a aprins? Te chinuie?

FILOCTET

Ah, nu, de loc!... Acum — îmi pare — m-a lăsat. Ah, zei!

NEOPTOLEM

De ce-i tot chemi pe zei? De ce te vaiţi?

FILOCTET

Ne vină-n ajutor! Şi fie buni cu noi!... Vaai! Vaaai!

[x] **Este Heracles,** care a fost ars pe **rugul de pe muntele** Oeta (vezi [1] *ra-hmienele* v. 1199).

NEOPTOLEM

Dar ce-i? Ce simţi? Nu spui nimic? Ai amuţit? Te scutură durerea iar..., tu suferi — văd.

(Durerile li răbufnesc.) FILOCTET

Copile, mă sfîrşesc! Şi-acum, că-s şi cu voi,
Eu răul nu mai pot să mi-l ascund... Vai, vai!
Să-l tac? Mă fulgeră..., mă trec fiorii, vai!
Ah, milă fie-vă!... Cu mine s-a sfîrşit, Copilul meu, din ce în ce-s mai rău... mai rău.

Vai, cum mă sfîşie! Vreo spadă dacă ai
La îndemînă, rogu-te: loveşte-mă!
Pe zei, zoreşte-te, retează-mi ăst picior
Beteag, cît ai clipi din ochi, retează-mi-l! Nu mă cruţa, copilul meu, loveşte-mă!

NEOPTOLEM

Dar ce te-a apucat, deodată-aşa? Ce rău Te-a prins, de ţipi atît, de-atît te văicăreşti?

FILOCTET

Tu, fiule, o ştii.

NEOPTOLEM

FILOCTET

Dar ce-i?

Copile, ştii.

NEOPTOLEM

Ce ai? Nu ştiu nimic.

FILOCTET

Dar cum nu ştii?... Vai, vai!

NEOPTOLEM

Ah, rana-ţi s-a aprins de tot... E-ngrozitor!

FILOCTET

E groaznic, vai, nici pot să-ţi spun. Ai milă, ai!

NEOPTOLEM

Şi ce să fac?

FILOCTET

Nu te-nfrica! Nu mă lăsa Aici!... Mă prinde răul cînd şi cînd, că tot Mergînd din loc în loc, se satură şi el[1]...

NEOPTOLEM

Vai, ce
Nenorocit mai eşti! Sărmane, vai, ce greu Te chinuieşti! Să-ţi dau o mînă de-ajutor?

FILOCTET

Nu, nu-i nevoie, nu! Dar arcul să mi-l iei, Să-l ţii, că doar mai adineauri mi-l ceruşi; Cu ochii fii mereu pe el, pîn' m-or lăsa
Durerile ce greu mă chinuie, că doar Cînd m-au lăsat şi-mi dau puţină linişte, Mă prinde somnul şi adorm. Nainte nu! Atunci, tu să mă laşi să dorm tihnit. Şi vrun Duşman de va veni-ntre timp, aici, te rog,
Pe zei, să nu-i dai arcu-n ruptul capului, Chiar dacă te-ar sili, sau te-ar momi. Ar fi Pierzarea ta şi-a celui ce te roagă-acum.

NEOPTOLEM

N-ai grija, voi veghea! El doar al tău va fi, Şi doar al meu. Hai, dă-mi-l! Poartă-ne noroc!

[1] Compară boala cu un animal sălbatic.

FILOCTET

Copile, ia-l! Pe zeul pizmuirii[x]-acum Să-l -rogi să nu-ţi aducă arcul nenoroc, Cum mie mi-a adus, şi fostului stăpîn.

NEOPTOLEM

O, zei, ne auziţi voi ruga şi-o-mpliniţi! Şi-un vînt prielnic să ne ducă peste mări, La bun liman, acolo unde zeii vor!

FILOCTET

O, fiul meu, îţi va fi ruga în zadar,
Mă tem, că sînge negru iar ţîşneşte-acum
Din rana-mi, din adînc!... M-aştept la şi mai rău.
Oh! oh!,.. Vai! vai!
Ah, blestemat picior!... Mult mă vei chinui? Cît rău ai să-mi mai faci? Dar rău-i chiar aici, îl văd, e-aici! Ai milă, vai, nenorocit Ce sînt! Priveşte... sînt de plîns! Să nu mă laşi, Vai mie, vai!
Ah, tu... străinule din Cefalenia[2],
Străpungă-ţi pieptul răul meu! Să-şi facă el Acolo cuib!... Ah! iar mi-e rău... Pe voi, cei doi cîrmaci ai oştilor greceşti, Ah, Agamemnon, Menelau, de v-aş vedea

Zbătîndu-vă-n dureri şi chin în locul meu, Şi tot atîţia ani cît însumi m-am zbătut! Vai mie, vai 1
Ah, moarte, moarte, zi de zi te chem! Şi n-ai Să-mi vii? Şi cind?... Tu, suflet mare, fiul meu,
în „flăcările Lemnosului"[3] arde-mă! Vestite sînt! Aşa-i făcut-am eu cîndva

[1] Pizmuirea do către zei a oamenilor cărora soarta le-a fost prea bună este o idee adesea exprimată (vezi *Electra,* v. 1466 şi urm.). Filoctet îl sfătuieşte pe Neoptolem să aibă un cult pentru zeitatea răzbunătoare, căci arcul şi săgeţile lui Heracles, stîrnind invidie, l-ar putea face să sufere şi el, cum au suferit Filoctet şi Heracles.

[2] Este Odiseu.

[3] Vulcanul din Lemnos avea deseori erupţii. De aceea apărea adesea expresia ameninţătoare „flăcările Lemnosului", pentru a exprima, atît la propriu cît şi la figurat, un foc puternic.

Copilului lui Zeus şi răsplătit am fost Ui armele ce-n paza ta sînt azi...

(Neoptolem e adîncit în tăcere.)

Copilul meu, ce spui? Ce Spui'

Copile,-ai amuţit?... Dar gmdul unde ţi-e?

NEOPTOLEM

Ah, cît mă chinuiesc de chinul tău, cît plîng!

FILOCTET

Copile, ţine-ţi firea! Ai nădejdi! Că-asa Cum chinul meu a răbufnit... aşa, acum, Acum s-o duce el. Să nu mă laşi, te rog!

NEOPTOLEM

N-ai grijă, nu te las.

FILOCTET

Rămîi?

16*

NEOPTOLEM

: ' Nu te-ndoi! " ;

FILOCTET <■'-..

Eu nu-ţi cer ca să-mi juri, copile, nu ţi-o cer.

NEOPTOLEM

Să plec şi să te las? Pe zei, eu n-am ăst drept!

FILOCTET

Dă-mi mîna, mi-e zălogl '*'«*,,■.-.•<■■>

NEOPTOLEM

FILOCTET

(privind spre peşteră, tot mai pierdut) Acolo-acum...

NEOPTOLEM

Ce spui? Ce spui?

FILOCTET

Acolo, sus...

NEOPTOLEM

Iar aiurează? Iar?... De ce-o privi spre cer?

FILOCTET

Ah, lasă-mă...

NEOPTOLEM

FILOCTET

NEOPTOLEM

Ba nu te las!

FILOCTET

Dar unde?

Lasă-mă, îţi spun!

De-ai să m-atingi, tu mă omori.

NEOPTOLEM

Dar somnul — mi se pare — iar l-a prins. Ah, ah!
Pe spate capul şi-a lăsat... E leoarcă tot,
îl trec sudori... şi la picioru-i betegit
O vînă i-a plesnit şi vînăt sîngele-i

Ţîşni şiroi... Să-i dăm, prieteni, pace-acum,
Să-şi doarmă el tihnit un somn adînc, adînc.

CORUL

Strofa

Tu, somnule, care nu ştii ce-i durerea Şi nici suferinţa, ah, somnule, vino Cu dulce-adiere şi-alină-i tu viaţa! Stăplne, auzi-mi tu ruga: pe ochii-i Acum se aşterne seninul... în vraja-i Tu lasă-l! O, vraci al durerii, auzi-mi Tu, somnule, ruga şi vino, ah, vino! Iar tu, o, copile, glndeşte ce cale-ai S-alegi tu acuma: să pleci mai departe? Aici râmii oare? Şi ce aştepla-vom Sâ trecem mai iute la fapte? Că totul Atîrnă de-o clipă. De-o prinzi, e izbînda!

NEOPTOLEM

El nu mai aude! Dar arcul i-l luarăm zadarnic, De nu vom putea şi pe el să-l luăm astăzi.[1] Cununa Izbînzii îi este doar lui hărăzită! Porunca Ne-au dat-o chiar zeii; pe el să-l aducem! A-ţi face, Minţind, dintr-o neizbutire, o falā,-i ruşine!

CORUL

Antistrofa

NEOPTOLEM

Îmi pare... ţi-ai venit în fire... Deci, te las!

FILOCTET

(prăbuşindu-se la pămintj

Pămîntule, pămîntule, primeşte-mă... Mă sting, mă sting..., nu mă mai ţin picioarele.

Copile, de-aceasta-ngriji-vor doar zeii.
De vrei să-mi mai spui tu vreo vorbă, vorbeşte-mi
In şoaptă, aşa, la ureche, căci somnul
Cui greu mai boleşte — e somn oare-acesta? —
îşi are deschişi ochii şi toate le vede.

[1] Neoptolem spune că izbînda n-o va aduce numai arcul luiFiloctet., ci trebuie luat — fie şi cu sila — însuşi Filoctet şi dus la Troia.

Gîndeşte-te bine, te rog, şi-n tăcere — Să nu ia el seama — la tot ce-ţi rămîne Să faci tu acuma. Ce-ţi spun, tu ştii bine. Şi dacă acesta ţi-e gîndul asupră-i, S-or trage destule şi grele amaruri. Un om înţelept o-nţelege, o vede!

E p o ii a

Prielnic ni-i vlntul... El doarme. Pe ochii-i închişi se aşterne-acum beznă... E noapte! Şi-i fără-apărare... Adine mai e somnul Cînd ârşiţa-i tare... El nici că mai poate Să-şi mişte piciorul sau braţul... Văzlndu-l, ai zice că-şi doarme la Hades El somnul veciei. Ori luat-ai tu calea Cea bună? Gîndeşte! Eu cred, o, copile, Că-n lume mai bun decît toate e lucrul Cel fără primejdii şi nu-ţi face grijă.

(Filoctet are o tresărire.)

NEOPTOLEM

Ci ţine-ţi firea, taci! Căci, iată, pleoapele Şi le-a deschis... Şi capul şi l-a ridicat.

FIIiOCTET

(ridiclndu-se)

Lumină ce mijeşti cînd somnul s-a sfîrşit! Să-mi stea nişte străini de veghe — şi cu drag — N-aş fi crezut. Prin minte nu mi-ar fi trecut
Să ai, copile,-atîta milă-ncît să rabzi
Să vezi ce chinuri grele-ndur, să mă veghezi Şi să m-ajuţi. Dar ei — vestiţii căpitani — Atrizii, suflet n-au avut să stea şi ei Pe lîngă mine-n jalea mea. Tu însă da,
Că din părinţi de neam cobori, că suflet ai,
Copilul meu, şi nu ţi-a fost prea greu să-mi rabzi Duhoarea hîdă-a rănii mele din picior, Şi vaietul să-mi rabzi... Durerea, pare-se, M-a mai lăsat, îmi dă răgaz; copilul meu,
Ridică-mă! Cînd m-aş simţi mai odihnit, INoi spre corabie pornim... şi-apoi... în larg!

NEOPTOLEM

Ah! bine că te văd - cînd nici nu m-aşteptam -
Ca ochii ţi-ai deschis, că sufli mai uşor,'

Ca mai trăieşti, cînd aş fi zis că şi trăgeai
ba mori... Atît de greu boleai!'Hai, scoală-te
Încearcă, hai, ori vrei să fii pe braţe dus
^i truda-aceasta şi-o vor lua-o, dacă-asa
Ar ti dorinţa ta, cum a mea ar ii...

FILOCTET

Copile,-ţi mulţumesc. Ridică-mă, te rog, Cum ai şi vrut, şi dă-le pace-acestora î[1] Duhoarea-mi rea de ce s-o-nghită ei de-acum? Că-n navă cînd vom fi, le-o fi lehamite!

NEOPTOLEM

Cum vrei! Hai, sus, pe mine sprijină-te-acum!

FILOCTET

N-ai grijă, mă ridic; eu m-am obişnuit.

(Clteva clipe de tăcere. Filoctet se ridică sprijinin-du-se pe Neoptolem. Face cîţiva păţi. Deodată Neoptolem se opreşte.)

NEOPTOLEM

Vai! Ce m-oi face-acum? Ce pot, ce pot să fac?

FILOCTET

Copile, ce-i? Ce mormăieşti? Nu te-nţeleg!

NEOPTOLEM

Cum să ţi-o spun? Cu ce să-ncep? Nici eu nu ştiu.

[1] Filoctet, care nu vrea să primească sprijinul corăbierilor, îl Primeşte pe-al lui Neoptolem, deşi este cuprins de îngrijorare.

FILOCTET

Ce-i, fiul meu? La vorbă-mi eşti cam încurcat.

NEOPTOLEM

(vorbind pentru sine)

Ah, trebuie să-ţi spun..., dar nu ştiu cum s-o-ntorc!

FILOCTET

Ori rana mea te-o fi scîrbit, de şovăieşti Ca să mă iei cu tine în corabie?

NEOPTOLEM

Tot scîrbă-ţi este cînd îţi calci pe inimă, Cînd faci un lucru hîd ce-n fire nici nu-ţi stă.

FILOCTET

Din tot ce faci ori spui, nimic nevrednic nu-i De tatăl tău, cînd e s-ajuţi pe-un om cinstit.

NEOPTOLEM

Mă chinuie un gînd: să nu trec drept mişel.

FILOCTET

Prin fapta-ţi, nu! De vorba-ţi însă ce să cred?

NEOPTOLEM

(deznădăjduit)

Ce-oi face, Zeus? Să fac eu alt păcat? Să tac Ce trebuie-a fi spus? Să mint fără obraz?

FILOCTBT

De nu-s prostit de tot, cu gîndu-aşa mă dau: Că m-a-nşelat; mă lasă-aici, iar el... pe mări!

NEOPTOLEM

Să plec şi să te las? Nici gînd! Dar mă frămînt La gîndul că te duc pe-un drum de-amărăciuni.

FILOCTET

Ce vrei să spui, copile, ce? Nu te-nţeleg.

NEOPTOLEM

Ţi-oi spune tot! La Troia trebuie să mergi, Să dai de-ahei, de tabăra Atrizilor.

FILOCTET

Ce spui? Vai, vai!

NEOPTOLEM

Intîi s-asculţi! Nu te văita!

FILOCTET

S-ascult..., dar ce s-ascult? Cu mine ce gînd ai?

NEOPTOLEM

De boală te voi lecui şi-apoi noi doi Să pustiim cîmpia Troiei vom porni.

FILOCTET

Adevărat? Tu asta vrei?

NEOPTOLEM

E mai presus De vrerea mea, n-am încotro. Nu te-nciuda!
FILOCTET
Cu mine s-a sfîrşit! Străine, m-ai trădat! Cu mine ce-ai făcut? Dă-mi arcul înapoi!
NEOPTOLEM
O! asta nu... Eu celor mari mă plec. Dator Eu lor le sînt şi-i bine-a te supune lor.
FILOCTET
Tu, pacoste mai rea ca focul! Scîrbă, tu, 235
Viclean scîrnav, ce hîd tu m-ai trădat! Cum ţi-ai Bătut tu joc! Spre mine ochii să-ţi ridici, Tu nu roşeşti? Doar te-am rugat atît de mult! Mîrşavule, tu luîndu-mi arcul, viaţa-mi luaşi! Dă-mi arcul, rogu-te! Pe zeii părinteşti, Copile, viaţa nu mi-o lua!... Vai mie, vai!
(Pauză.)
...El tace mîlc... şi-n ochii-i ce mă ocolesc
Citesc că nu mi-l dă... O, ţărmuri, rîpe, voi Coclauri, voi, şi jivine din munţi, doar voi Tovarăşi vieţii mele-aţi fost! Şi vouă doar Eu păsu-mi jeluiesc — nu altora — căci zi De zi mi-aţi fost părtaşe în dureri. Vedeţi
Ce mi-a făcut odrasla lui Ahil! Acas' Că mă va duce s-a jurat; şi cînd colo La Troia să mă ducă vrea; mi-a dat zălog El dreapta lui, iar eu i-am dat slăvitul arc Ce al lui Heracles, născut din Zeus, a fost.
Şi vrea ca **să-l** arate-aheilor. El vrea
Cu sila să mă ia, cum parcă-aş fi vînjos. Nu vede că-a ucis un stîrv, o umbră doar, Un fum? Că de eram vînjos, nu m-ar fi luat, Cînd şi aşa — că-s un beteag — a izbutit
Prin vicleşug... Şi ce să fac? Da-mi arcul meu! Şi fii tot cel ce-ai fost!... Ce zici? Ai amuţit? Vai, sînt pierdut! Tu, peşteră, ah, biet culcuş, La tine iar — cu mina goală-acum — mă-ntorc! Lihnit de foame, singur cuc, în scorbura-mi
Mă voi sfîrşi, că păsări, fiare de prin munţi,
N-or mai cădea sub arcul meu, ci eu — biet om — Cu stîrvu-mi voi hrăni pe cei ce m-au hrănit. Şi cei pe care i-am vînat mă vor vîna; Voi ispăşi, prin moartea-mi, moartea lor... Părea \
Neprihănit... Dar el — el — m-a pierdut! Să pieri < Şi tu!... Ba nu, că poate te vei răzgîndi; De nu, ca vai de lume-atunci să pieri şi tu!
236
CORIFEUL
(către Neoptolem)
Ce-om face acum? O, rege, tu să hotărăşti! Pornim pe mări? Sau rugii lui ne vom pleca?
NEOPTOLEM
Ce milă mi-e de el! Ce milă mi-e! De mult, Nu doar de azi, mă doare sufletul de el,
FILOCTET
Pe zei, copile,-ndură-te! Fă tot ce poţi Să nu treci drept un ticălos ce m-a-nşelat,
NEOPTOLEM
Ah! Ce să fac? De ce din Scyros am plecat? Că n-aş fi suferit de tot ce-n juru-mi văd.
FII/OCTET
Tu nu eşti rău, dar nişte răi te-au sfătuit Şi te-au trimis. Să-i laşi să facă ei ăst fapt Mîrşâv... Să pleci, de vreil Da-ntîi dă-mi arcul meul
(Neoptolem face clţiva păţi spre Filoctet, vrlnd să-i dea arcul înapoi. Pe neaşteptate vine Odiseu, urmat de doi vîslaşi.)
NEOPTOLEM
Prieteni, ce să fac?
ODISEU
(înciudat)
Ce faci[1], mişelule? Napoi! Dă-mî arcul şi apoi te du de-aici!
FILOCTET
Vai! Cine-i? Cine-i el?... L-aud pe Odiseu.

[1] Reluarea de către Odiseu a ultimelor cuvinte ale lui Neoptolem Pune în evidenţă graba lui Odiseu, care, pîndind şi văzînd tărăgănarea acţiunii, intervine brusc.

23;
ODISEU
Da, da, pe el îl vezi, pe însuşi Odiseu!
FILOCTET
Vai! M-au vîndut..., sînt om sfîrşit. E el! E cel Ce m-a-nşelat şi mi-a luat arc, mi-a luat săgeţi.
ODISEU
Da, eu şi nimeni alt, să ştii! Ţi-o spun făţiş.
FILOCTET
(că tre Neop to lem)

Dă-mi arcul, dă-mi-l, fiule!

ODISEU

Chiar dacă-ar vrea,
El tot nu ţi-l va da, că trebuie chiar tu Să pleci cu el. De n-ai să vrei, te-or lua pe sus.

FILOCTET

Ce spui? Cu sila mă vor lua?... Nemernice! Mişelule!

ODISEU

De n-ai să vrei, cu sila, da![1]

FILOCTET

O, glie-a Lemnosului, tu! Tu, flacără Ge-ai fost de Hefaistos aprinsă, vei răbda Să fiu eu silnic smuls şi dus din ţara ta?

ODISEU

Stăpîn al ţării-acesteia e Zeus — să ştii — Doar Zeus, şi Zeus a poruncit... Eu lui mă plec.

[1] Repetarea şi stăruinţa asupra unei idei pe care se centrează o iun*» intră în t.plinica sofocleică.
acţiune intră în tehnica sofocleică.

FILOCTET

Ce tot scorneşti, scîrnavule, ce născoceşti? Te-ascunzi pe după zei? Le-arăţi că-s mincinoşi?

ODISEU

De loc! îţi spun doar vrerea lor. Şi-acum să pleci!

FILOCTET

Ba n-am să plec!

ODISEU

Ba pleci, ţi-o cer şi fii supus!

FILOCTET

Vai mie, vai! Pe lume tata m-a adus,
Văd bine-acum, să fiu un rob... Om liber nu!

ODISEU

Ba nu, ci un viteaz cum sînt cei mai viteji; Cu ei tu Troia o vei lua şi nărui!

FILOCTET

(indreptlndu-se spre o stîncă)

Cit timp picioru-mi va călca pe-acest pămînt Stîncos nici gînd, de-ar fi să-ndur orice şi-oricît.

ODISEU

Şi ce-ai de gînd?

FILOCTET

Din vîrfu-acestei stînci eu vreau Să mă arunc şi capul vreau să mi-l zdrobesc!

ODISEU

(către cei doi vîslaşi care îl întovărăşesc)

Opriţi-l, nu-l lăsaţi să facă ce a spus!

FILOCTET

O, mîini, ce chin pe voi ca fără arc să fi
Rămaşi Voi sînteţi prada-acestui om... Şi tu, Tu, suflet josnic, necinstit, cum tu şi azi M-ai înşelat! M-ai prins în laţ, dosindu-te După acest copil pe care nu-l ştiam, Dar care-i om de neam, nu-i josnic cum eşti tu,
Şi care nu ştia decît a-ţi împlini
Poruncile...'Şi, vai, cit se căieşte-acum! Ce chin pe el, văzînd cît rău mi-a mai făcut! Dar gîndul tău viclean din umbră-a uneltit Şi l-a-nvăţat şi l-a-mboldit spre rău, măcar
Că nu e-n firea lui a fi viclean... Şi vrei, Mişelule, pe mine-n lanţuri ferecat[1] Departe să mă duci de-acest liman pustiu, Pe unde m-ai zvîrlit, e mult de-atunci, stingher: Om fără ţară sînt, un mort printre cei vii! Vai, vai!
Ah, de-ai muri — într-una ţi-am urat-o eu! Dar zeii ruga nu-mi aud. Şi azi tu duci O viaţă de huzur, iar eu mă tot frămînt Şi-n chinuri nesfîrşite viaţa mi-o tîrăsc, Ajuns de rîsul tău şi-al celor doi feciori
Ai lui Atreu, în slujba cărora te-ai pus.
Să pleci cu ei pe mări, prin viclenie-ai fost Silit[2], pe cîtă vreme eu — sărman ce sînt — Eu volnic am pornit cu ei, cu şapte nâvi; Dar m-au zvîrlit ca pe-un gunoi. E vina lor,
Spui tu! A ta — spun ei. Şi-atunci, de ce-ai venit? De ce mă iei? Ce gînduri ai? Eu nu mai sînt Nimici De mult eu pentru voi sînt mort... Şi-acum, Ciumatule, eu nu mai sînt un biet

olog? Nu-ţi mai duhnesc urît? Iar de-am să plec cu voi,
Cum o să mai aprindeţi jertfe zeilor?
Cum îi veţi prinosi? Că de-asta m-aţi zvîrlit Pe-aici... Ah, jalnic de-aţi pieri şi voi, că rău

[1] Legarea în lanţuri a lui Filoctet — spun unii comentatori — era doar o intenţie a lui Odiseu. Ar fi fost — spun aceştia — o faptă urîtă şi inutilă faţă de singuratecul Filoctet.

[2] Odiseu, pentru a nu se duce la Troia, simulase nebunia (vezi nota de la versul 74).

M-aţi chinuit! Şi dacă zeii-s drepţi — şi sînt, O ştiu — o să pieriţi! N-ai fi venit pe mări
Pentru-un schilod, de nu te-ar fi adus un zeu.

(Rugător.)

...Pămînt străbun, şi voi, zei veghetori, de-aveţi
De mine milă, răzbunaţi-mă-ntr-o zi!
Loviţi-i voi! Ce jalnică e viaţa mea!
Dar de-am să-i văd zdrobiţi, m-oi crede lecuit.

CORIFEUL

(către Odiseu)

Ce-nverşunat vorbi! Văzuşi tu, Odiseu, Ce aprig e? Nencovoiat este-n dureri...

ODISEU

Ah! Multe i-aş răspunde eu, dar vreme nu-i; O vorbă doar: cînd e nevoie de un om Cum astă-mprejurare-l vrea, acela-s eu!
De-ar fi s-alegi pe cel mai de ispravă om,
Pe cel mai drept, mai de ispravă şi mai drept
Ca mine nu găseşti. Măcar că-am fost ursit
Să izbîndesc mereu, cu tine, Filoctet,
Mă dau bătut... Am înţeles, mă-nchin şi... plec
Voi slobod să-l lăsaţi! Rămîie-aici, de vrea! De tine mă lipsesc! De-ajuns mi-e arcul tău, Teucros e cu noi şi tare-i bun arcaş! De mine nici vorbesc, că-s meşter iscusit, Ca tine sînt eu bun ţintaş... De tine nu-i
Nevoie... Bun rămas! Cutreieră cît vrei
Prin Lemnos, cît pofteşti! Eu plec. Şi arcul tău Slăvire-mi va aduce mie-n locul tău!

FILOCTET

(către Odiseu)

Vai mie, vai! Ce-oi face acum? Şi-aheilor Ai să te-arăţi cu armele-mi împodobit?

ODISEU

E de prisos să-mi mai vorbeşti. Eu unul plec.

FILOCTET

(către Neoptolem)

Nici tu, o! fiu al lui Ahil, nu-mi spui nimic? Nici tu? O vorbă, nici o vorbă? Pleci aşa?

ODISEU

(către Neoptolem)

Te du! Spre el să nu te uiţi, oricît de bun
La suflet eşti, că-ar fi spre-al nostru nenoroc.

FILOCTET

(către vislaşi)

Şi voi, străinilor, m-aţi părăsit aci-n Acest pustiu? De mine milă nu vă e?

CORIFEUL

Ne-o fi cîrmaci în drum, pe mări, acest flăcău; Ce îţi va spune el, e cum ţi-am spune-o noi.

NEOPTOLEM

(către vislaşi)

Că sînt milos — mă-nvinui-va Odiseu; Hei, şi? De-o cere Filoctet să staţi pe loc, Să staţi, pîn' ce vîslaşii năvile-or găti Ca să pornim şi rugi vom înălţa spre zei. Şi poate pînă-atunci cu ochi mai buni şi el Ne va privi.

(Către Odiseu.) Plecăm noi doi!

(Vislaşilor.)

Voi gata fiţi, Cînd v-o chema, la vîsle să veniţi şi voi!

(Neoptolem şi Odiseu pleacă.)

Strofa

O, peşleră-n stîncâ în carc-arn trăit eu
Şi arşiţa verii şi gerul!
Eu nu mă despart niciodată de tine,
Vai mie! Tu singură-mi fi-vei
De faţă la moartea-mi. Tu, jalnică hrubă
Tu n-ai auzit decît plînset şi jale.
Cum hrana de fiece zi mi-as găsi-o
De azi înainte, sărmanul?
De unde-ncropi-voi oleac" de merinde?
De unde-mi voi trage eu hrana
Ca viaţa să-mi Urli? Cum zilele oare
Mi-oi duce, sărmanul de mine?
Sfielnice păsări foşnind din aripe-n
Văzduhuri vor face din mine
O pradă. Vai mie, n-am nici o putere!

CORUL

Sărmanul de tine, dar soarta tu însuţi Ţi-ai vrut-o. Doar tu ţi-ai ales-o, Iar nu vreun altul mai tare ca tine! Aveai înainle-ţi o soartă

Mai bună, dar nechibzuinţa-ţi le-mpinse
— — —... .. Spre-aceea mai rea decît toate.

FILOCTET

Antistrofa

Sărmanul, sărmanul de mine! De chinuri Şi-amaruri zdrobit mă voi stinge Departe de oameni, în scorbura-aceasla, Vai mie! Să-mi caut azi hrana, Aşa cum făceam odinioară, cînd repezi Săgeţi azvîrleam eu cu mîna-mi Vînjoasă, eu n-am să mai fiu vreodată în stare.[1] *Prin vorba-i vicleană, Cum eu niciodată-auzisem, ce-o minte*

[1] Filoctet nu mai avea arcul, deci nu-şi mai putea găsi cum o făcea cînd vîna jivine şi păsări.

Perfidă-a scornil-o, cauil-a.ni în prada ispitei. Pe omul acesta Ce-atUea capcane-mpotrivă-mi Urzit-a, vedea-l-aş zbătlndu-se-n chinuri Cum eu m-am zbătut aşa jalnic!

CORUL

A zeilor vrere, nu mina-mi vicleană, Urzindu-ţi capcane, aici ea Te-aduse[1]*. Tu altora zvîrle-ţi cumplitul Blestem, însă nu împotrivă-mi! Că mie mi-e drag şi la suflet îmi este*
Să-ţi fiu, să-ţi rămîn un prieten.

FILOCTET

Strofa *2*

Pe coasta-nâlbilă de valuri a mării,
Vai mie, el sade şi-şi rîde
De mine şi-n mîna-i învîrte-acum arcul
Ce-n greaua-mi răstrişte el hrana
Mi-a dat-o şi care-nainte De mine în mîna nicicui nu fusese Vreodată... O, arcule dragă, Pe care din mina-mi te-au smuls ei cu sila,*
De ai o fărîmă de suflet,
Priveşte-l cu milă tu azi pe urmaşul Lui Heracles! N-am să mai fiu eu în stare să pun la-ncercare puterea-ţi, Vai mie! Un altul îţi este
Stâpînul şi tare-i mîrşăv ticălosul!
Acestui mişel care-atilea Urzise-mpotrivâ-mi şi-amaruri mi-aduse, Cum nimeni mi-adus-a vreodată,
Tu martor să fii al trădării lui hîde!

CORUL

[1] Corul atribuia voinţei zeilor, iar nu lui Odiseu, suferinţele **lui Piloctet.**

[2] **In** deznădejdea lui, Filoctet, care vorbise stîncilor, ţărmurilor, fiarelor sălbatice, pămintului şi vulcanului, Lemnosului, se adresează acum arcului său.

17*

Cînd ţinla-i e dreaptă, dator e toi omul
Să-şi strige dreptatea. Dar gura
Să-şi ţie, să nu-şi verse-n vorbe veninul;
Pe-acela doar alţii-l ales-au,
Iar el — Odiseu — le urmează porunca,
Spre binele său şi-alor noştri.

FILOCTET

Antistrofa 2

Voi, păsări zburînd prin văzduhuri, voi, cîrduri
De fiare cu ochi ce scînteie,
Stâpîne pe munţii din insula-aceasta,
De azi în zadar veţi mai fi voi
Sfioase, veniţi înspre scorbura asta!
Săgeţile mele ce-mi fost-au
Tăria, pierdute-mi sînt astăzi, vai mie!
De azi înainte, în juru-mi
Nu-i nimeni să-i fie meleagului strajă.
Veniţi fără frică! Şi clipa
Sosit-a cînd voi veţi putea răzbunarea
S-o luaţi împotrivă-mi, iar foamea
Voi veţi stîmpăra-o în biata mea carne.
Curînd îmi voi da eu suflarea.
Cu ce mi-aş mai ţine eu viaţa? Căci cine,
Cînd rodul pămîntului darnic
Lipseşte, se poate hrăni cu văzduhul?

CORUL

Pe zei! Dacă oaspelui tău care vine
Cu gînd de prieten îi dai tu

Puţină cinstire, în el te încrede!
A bolii izbavă, dă-ţi seama,
E-n mîinile tale. în ele ţi-e leacul.
E jalnic să-ţi mistui tu boala
în tine, ci-alungă tu grelele chinuri!

FILOCTET

Ah, iar răscolit-ai tu vechea durere, Tu, oaspe mai bun decît toţi cari Venit-au pe-aicea. De ce-mi vrei pierzarea?

COBUt,

Ce vorbă e asia?

FILOCTET

Tragi poale nădejde a mă duce-n Troada, De care mi-e sârbă şi groază?[1]

CORUL

E tot ce-i mai bun de făcut, mi se pare.

FILOCTET

Ah, lasă-mă-n pace şi du-te!

CORUL

Ţi-e bună porunca şi-ndală-i voi da eu
Urmare. Să mergem spre nava
Ce-aşteaplă. Cu toţii la posturi, să mergem!

FILOCTET

Pe Zeus care, el, împlineşte blestemul, Te rog nu pleca de la mine!

CORUL

Dar ţine-ţi tu firea!

FILOCTET

Ah, rogu-vă, oaspeţi, ah, staţi Ungă mine!

CORUL

Dar ce-i acest strigăt?

FILOCTET

Vai, vitregă soartă, amară ursită!

[1] în cele două strofe şi antistrofe ale lui Filoctet, acesta îşiplînge, cu stăpînire de sine, soarta şi moartea cea apropiată. Cînd însă i se vorbeşte de întoarcerea lui în Troada, furia i se dezlănţuie şi versurile nu mai au aceeaşi coeziune.

Sflrşit slnt, sărmanul! CU zile-mi
Sînt date, cum oare-am să-mi rabd eu piciorul?
Ah, oaspeţi, la mine vă-ntoarceţi!

CORUL

De ce ne-am întoarce? Sau poate-ţi schimbat-ai Tu gîndul ce-avcai adineauri?

FILOCTET

Dar nu se cuvine-a privi cu-nciudare Pe cel ce, zbătlndu-se-n chinuri, Vorbeşte zănatec.

CORUL

Hai, vino, sărmane! Acesta ni-i sfatul.[1]

FILOCTET

Eu nu mă urni-voi de-aici niciodată, Şi chiar dacă Zeus, care-azvirle Cu flăcări, m-ar arde cu trăznetu-i aprig. Să piară şi Troia! Vrăjmaşii-i Să piară, şi toţi ce pe mine, ologul, Pe-aici mă lăsară!... Străini, eu O rugă v-aş face: pliniţi-mi voi ruga!

CORUL

Şi care ţi-e ruga?

FILOCTET

De-aveţi o secure, Vreo spadă ori suliţă, daţi-mi...

CORUL

Dar ce glnd ai oare? Ce-ţi trece prin minte?

[1] Corul, văzînd că sfatul pentru o înţelegere mai bună a oamenilor este zadarnic, *se* gîndeşte să plece. Dar aceasta ar adinei s'iifgi rinţele celui părăsit.

FILOCTET

Să-mi tai eu gîtlejul, să-mi sfîrtec eu trupul, Că moartea-mi rlvnesc, azi, ah, moartea!
Că poate-ntllni-voi pe tata.

CORUL

De ce-o vrei?

FILOCTET CORUL

El unde-i?

FILOCTET

(pornind spre peşteră)

La Hades! A zilei lumină El azi n-o mai vede... Cetate,
Cetate străbună, zdrobit de amaruri,
Cum iar să te văd aş putea-o?
Eu doar ca s-ajut pe danaii[1] *pe care*
Atîta-i urăsc, pârăsit-am Sfinţitul tău fluviu[2]*'. Sfîrşit slnt, vai mie!*

(Filoctet intră în peşteră.) **CORIFEUL**

De mult eu m-aş fi dus de-aici, te-aş fi lăsat Şi la corabie m-aş fi întors, de nu-l Zăream pe Odiseu...
Căci, iată,-l văd venind Spre noi... şi-l văd şi pe feciorul lui Ahil.

(Odiseu şi Neoplolem vin zoriţi, certîndu-se.)

ODISEU

Ori ai putea să-mi spui acum de ce-ai făcut Tu drum întors... şi încă-n pas aşa grăbit?

[1] în epopeea homerică, argienii, danaii, aheii sînt greci, Frigienii, dardanienii sînt troieni.

[2] Este fluviul tesalian Sperchios.

NEOPTOLEM

Eu am greşit ceva şi vreau acum s-o-ndrept.[1]

ODISEU

Ciudat vorbeşti! Greşeala care-ţi va fi fost?

NEOPTOLEM

Că ţie m-am plecat, cum şi oştirii-ntregi.

ODISEU

Şi fapta-ţi tu o crezi nevrednică?

NEOPTOLEM

O, da! Ruşine mi-e că l-am momit prin vicleşug!

ODISEU

Pe cine?... Şi acum ce mai rîvneşti să faci?

NEOPTOLEM

(privind spre peşteră)

Nimic... Dar lui..., acestui fiu al lui Peâs...

ODISEU

Şi ce-ai de gînd să faci? Mi-e teamă, mă-nfior.

NEOPTOLEM

Ah, iată-i arcul! I l-am luat, şi vreau acum...

ODISEU

Pe Zeus, ce-ai vrea să spui? Vrei să i-l dai 'napoi?

NEOPTOLEM

Fireşte! I l-am luat prin vicleşug. Nu-i drept Să-l ţin!

[1] Neoptolem, vrînd să-i înapoieze lui Filoctet arcul, este dojenit de Odiseu.

ODISEU

Pe zei! în şagă-o spui? Vrei să-ţi baţi joc?

NEOPTOLEM

Gînd adevăru-ţi spun, înseamnă că-mi bat joc?

O DI SEU

Iţi cumpăneşti tu vorba, fiu al lui Ahil?

NEOPTOLEM

Vrei să ţi-o spun de două ori? De trei ori vrei?

ODISEU
De loc! O dată doar si încă-i mult prea mult.
r

NEOPTOLEM
Ce-aveam de spus am spus; şi spus-am tot — să ştii I
ODISEU
ODISEU
Dar s-ar găsi vrun om ce — poate — te-ar opri.
NEOPTOLEM
■mo Ce spui? Şi-n drum cine mi-ar sta şi m-ar opri?

ODISEU
Oştirea-aheilor!... Şi-n primul rînd chiar eu.
NEOPTOLEM
Guminte-ăi fi, dar vorba-ţi nu te-arată-a fi.
ODISEU
Dar tu nu eşti nici în ce faci, nici în ce spui!
NEOPTOLEM
Mai bine vreau sa tiu cinstit, decit dibaci.

Dar oare-i drept să-i dai napoi ce tu i-ai luat Gînd sfatul mi-ai urmat?
NEOPTOLEM

Greşeală josnică Eu am făcut; voi încerca deci s-o îndrept.
ODISEU
Dar de ostaşii-ahei tu nici o teamă n-ai?
NEOPTOLEM
Eu fac un lucru drept. Şi să mă tem? De ce?
ODISEU
(ameninţlndu-l)

NEOPTOLEM
Oricît tu m-ai sili, eu tot nu fac ce vreil
ODISEU
Atunci cu tine, nu cu Troia-am să mă lupt!
NEOPTOLEM
Ce-o fi, o fi!
ODISEU

Vezi mîna asta, dreapta mea? Pe spadă, pe mînerul ei mi-o şi-ncleştai!
NEOPTOLEM
Voi face-aşa şi eu... Şi chiar acum, pejp^luj j
îi i<;-! *un* 'orn; hni')
[1] Lacună în textul original.
(revenindu-şi)
Dar s-o lăsăm! Cînd rn-oi întoarce-i povestesc Oştirii-ntregi. Eu plec! Pedeapsă ea-ţi va da.
(Pleacă.) NEOPTOLEM
Ah, iată, te-ai mai cuminţit! De-ăi fi mereu Aşa, tu lacrimi multe vei cruţa...
(Privind spre scorbura lui Filoctet.)
Iar tu,
Vlăstar al **lui** Peâs, tu, Filoctet, hai, ieşi Din scorbura ascunsă-n stînci! Arată-te!
FILOCTET
(ivindu-se din peşteră)
', , Ce strigăt îmi ajunse-n văgăuna mea?

Străinilor, voi m-aţi chemat? De ce? Ce vreţi?
(Zărindu-l pe Neoptolem.)
Dar tu ce vrei? Ce-mi vrei? De-a bună parcă nu i. N-am suferit de-ajuns? Ce chinuri mă mai pasc?
NEOPTOLEM
TSu-ţi fie teamă, nu! Ascultă ce-am să-ţi spun!
FILOCTET
Ba tare mult mă tem! Destul cu vorbele-ţi Mieroase m-amăgişi... şi-s mai nenorocit.
NEOPTOLEM
Dar unui om să-şi schimbe gîndul nu-i iertat?
FILOCTET
Cînd arcul mi l-ai înşfăcat, aşa-mi vorbeai: Mi te-arătai mieros, dar ce mîrşav mi-ai fost!
252
De-atunci doar multe s-au schimbat. Din gura-ţi vreau S-aud: ţi-ai pus în gînd să stai aici pe veci? Ori pleci cu noi?
FILOCTET
Ci taci! Nu mai   vorbi! Că tot ce-ai mai putea să spui o fi-n zadar !
NEOPTOLEM
Eşti hotărît?
FILOCTET
NEOPTOLEM
Mai mult chiar decît pot să-ţi spun.
Aş fi voit să fii pătruns de ce ţi-am spus;
Dar fiindcă vorba-n van mi-a fost, la ce-aş vorbi?
Mai bine tac!
FILOCTET
Aşa-i! în vînt doar ai vorbi;
Să mă îndupleci n-ai să poţi. Prin vicleşug
Tu viaţa-mi luaşi. Şi-acum şi sfaturi mai şi vrei Să-mi dai? Tu, scîrnăvie, fiu al unui om De neam, ce-a fost şi vrednic om! Ah, de-aţi pieri Voi toţi, Atrizii-ntîi şi-apoi şi el, şi el,
Feciorul lui Laert!... Şi tu cu el!
NEOPTOLEM
Destul! Ce tot blestemi? Na-ţi arcul şi săgeţile!
FILOCTET
Ce-ai spus? Ori poate iarăşi vrei să m-amăgeşti?
NEOPTOLEM
Pe Zeus, pe sfînta-i măreţie-ţi jur că nu! 253
FILOCTET
Ce dulci cuvinte spui!... N-or fi făţarnice?
NEOPTOLEM
Doar ai să vezi acum! Întinde mîna... Ia-l! Ia-ţi arcul, ia-ţi săgeţile! Tu... iar le ai.
(Odiseu se reîntoarce.) ODISEU
O, nu!... Mă-mpotrivesc în faţa zeilor[1] Şi-n numele Atrizilor şi-al oştii-ntregi!

FILOCTET
Copile,-auzi?...   Dar cine-o fi vorbit? L-auzi? Să fie Odiseu?
ODISEU
Ci vezi-mă, chiar eu!
Chiar Odiseu! Şi-n Troia-s gata să te duc, Că-o vrea, ori nu, feciorul lui Ahil. Vreau eu!
FILOCTET
(vrînd s-arunce săgeata)
Săgeata de-o ţinti cum vreau, greu vei plăti!
NEOPTOLEM
(punînd mîna pe arcul lui Filoctet)
Ha, nu   ! Nu-ţi slobozi săgeata, rogu-te!
FILOCTET
Pe zei! Dă-mi drumul mîinii, hai, copile drag!
NEOPTOLEM
Nici gjnd!
(Odiseu a dispărut.)
FILOCTET

Cu o săgeată-aş vrea să mi-l ucid! Vrăjmaş de moarte mi-e! De ce mă-mpiedici tu?
NEOPTOLEM
Dar de-l omori, o falǎ n-ar fi pentru noi.
FILOCTET
(arătînd în direcţia în care plecase Odiseu)
Să-nveţi măcar atît: ăşti crainici mincinoşi Ai oştii-ahee-s prea lăudăroşi... Ei doar
In vorbă-s îndrăzneţi. In luptă-s nişte laşi!
NEOPTOLEM
O fi! Dar arcu-l ai acum... E-n mîna ta! Pe mine nu mai fi-nciudat — că n-ai de ce.
FILOCTET
Aşa-i, copile, văd! Acum te-ai arătat Al cui fiu eşti. Tu nu eşti fiu al lui Sisif; Ci ţi-a fost tată-Ahil, acel ce-n viaţă-a fost Cel mai vestit, iar azi slăvit e printre morţi.

[1] Odiseu ia pe zei martori, pentru ca singur Neoptolem să rămînă răspunzător de fapta ga.

NEOPTOLEM
La inimă mi-a mers cînd te-auzii vorbind Aşa de mine şi de tatăl meu... Dar azi, Eu iată ce aş vrea să faci: tot omul e Dator să-şi rabde soarta dată lui de zei; Dar cei ce înşişi şi-au făcut vrun rău, şi-n el Se şi-ndărătnicesc — aşa cum faci tu azi — De ce-ar fi plînşi? De ce iertaţi? Că n-ar fi drept Tu sfaturi nu primeşti, ba chiar te şi-nciudezi Şi cînd prietenii-ţi dau sfat, te uiţi pieziş, Cîinos, la ei, de parcă rău-ţi vor. Dar eu Tot am să-ţi spun. M-audă Zeus, căci el chezaş E jurămintelor!... Tu vîră-ţi bine-n cap Ce-ţi spun: de eşti beteag şi chinuit, un zeu A vrut... căci lîngă-altarul Chrysei ai venit;

El e deschis spre cer; din umbră, şarpele-i
Străjer.[1] Şi-atît cît soarele va răsări
Din partea asta — vezi? — şi-acolo-o-asfinţi,
De rană nu te lecuieşti! Ci doar atunci Cînd pe cîmpia Troiei te vei duce tu De bunăvoia ta. Acolo-ai să-ntîlneşti Pe cei doi fii ai lui Asclepios[2], şi ei Te-or lecui. Şi-atunci tu cu săgeţile
Cetatea o vei cuceri —am să te-ajut
Şi eu! De unde ştiu că-aşa ţi-e scris? Să-ţi spun: Am prins pe un troian — îl cheamă Helenos; El — straşnic zodier — ne-a spus că-aşa va fi: Că Troia-i scris să cadă-n vara-aceasta chiar.
De-o fi minţit, a spus că-şi pune capul jos. Şi-acum — să ştii — debunăvoie-nclină-te! Nu-i oare-o falǎ-a trece drept cel mai viteaz Dintre elini? Şi dîndu-te pe mîini ce te-or Tămădui, să-nvingi tu Troia care-atît
De multe lacrimi ne-a costat? Şi-aşa s-ajungi
Ca-n veci cu slavă fruntea tu să-ţi-o-ncununi!
FILOCTET
Ce hîdă viaţă, vai!... De ce te-aş mai trăi?
De ce nu mă dezlegi, spre Hades s-o pornesc?
Vai! Ce să fac? Să-mă-ndoiesc de vorba lui? A unui om ce, vrîndu-mi binele, mi-a dat
Azi acest sfat? Dar iar îmi spun: crezare-i pot
Eu da?[3] Lumina zilei, vai! cum s-o mai văd?
Cu mine cine-o mai vorbi? Şi ochii mei
Ce mi-au văzut tot chinul vor răbda văzînd Că-n cîrdăşie sînt cu fiii lui Atreu,
Călăii mei, şi cu nemernicul fecior ' Al lui Laert?... Nu chinul ce l-am îndurat
Mă doare-atît, ci gîndul doar că încă mult
O să mă facă ei să-ndur; căci cel ce-n gînd

[1] Altarele consacrate nimfelor şi eroilor erau deschise spre cer. nu ca altarele consacrate zeilor.
,.

[2] Aceştia sînt Machaon şi Podalir care aveau — ca şi tata' lor — darul lecuirii boalelor.
[3] Această şovăire a lui Filoctet, căruia i se făgăduise şi vindeca"[1] şi glorie, pregăteşte intervenţia lui Heracles.

Nelegiuiri a uneltit, nelegiuiri Va făptui![1]

(Lui Neoplolem.)

La tine-un lucru nu-nţeleg: Nu se cădea la Troia să te-ntorci; nici eu Să merg — de ce nu m-ai oprit? — cind ei atît Te-au înjosit. Te-au jefuit de armele Slăvite, părinteşti, şi-acum vrei cot la cot Cu ei să lupţi? Şi vrei să lupt şi eu? O, nu! Copile, du-mă-n ţara mea, că mi-ai jurat! Tu-n Scyros să te-ntorci şi-acolo stai! Pe-aceşti Mişei să-i laşi să piară. Ducă-se! Dar eu Şi tatăl meu în suflet te-om purta. De-ajuţi Un om mişel, mişel te socoti-vor toţi!

NEOPTOLEM

Firesc e tot ce-ai spus; dar vreau să te încrezi în zei şi sfatu-mi de prieten să-mi urmezi: Să părăsim noi doi, de zor, acest meleag!

FILOCTET

Ce spui? La Troia să mă-ntorc, aşa olog? Să dau de-acel mîrşav fecior al lui Atreu?

NEOPTOLEM

Acolo, da, la cei ce-ţi vor fi vraci şi-or şti A-fci lecui piciorul putred de puroi.

FILOCTET

Ce sfat ciudat, ce-amarnic sfat îmi dai! Ce vrei? NEOPTOLEM:

Va fi, cred eu, spre binele şi-al tău şi-al meu.

FILOCTET

Vorbind aşa, ruşine nu îţi e de zei?

[1] Filoctet se arată neîncrezător, căci cei care uneltiseră împotrivă-i Vor putea iarăşi pune la cale fapte duşmănoase.

257

NEOPTOLEM

De ce mi-ar fi, cînd eu doar binele ţi-I vreau?

FIL'JCTET

Şi cui îl vrei? Atrizilor? Ori mie-mi vrei?

NEOPTOLEM

Prieten ţie-ţi sînt! Prietenos ţi-o spun.

FILOCTET

Prieten tu? Cînd tu vrăjmaşilor mă dai?

NEOPTOLEM

Gînd în năpastă eşti, nu fi nenduplecat!

FILOCTET

De-am să te-ascult, tu la pierzare-ai să mă duci.

NEOPTOLEM

O, nu, să ştii, dar văd că tu nu mă-nţelegi.

FILOCTET

Dar nu ştiu eu că-Atrizii m-au zvîrlit aici?

NEOPTOLEM

Ba da! Dar vezi că azi tot ei te vor scăpa.

FILOCTET

O fi, dar eu la Troia tot nu vreau să merg.

NEOPTOLEM

De-a fost în van tot ce ţi-am spus, ce pot să fac?
Cum să te-nduplec n-am putut, nu mi-a rămas
Decît să tac. In voia soartii-am să te las!
Boleşte-aşa, ca pînă-acum — şi fără leac!

FILOCTET

Tu lasă-mă să-ndur ce mi-a fost scris! Dar cînd Ne-am dat noi mîna, mi-ai făgăduit — aşa-i Ori nu? — în ţară să mă duci! Copile,-acum Să faci ce te-ai legat! De Troia nici nu-mi mai Vorbi! Am plîns destule lacrimi pentru ea.

NEOPTOLEM

De vrei, plecăm!

FILOCTET
Ah, bună vorbă-mi spui.
NEOPTOLEM

Hai,

mergi *i*
De mine sprijină-te-acum!
FILOCTET
Fac tot ce pot.
NEOPTOLEM
De-nvinuirile aheilor cum scap?
FILOCTET

I

I
N-ai grijă, nu!
NEOPTOLEM I
Nu-mi răvăşi-vor ţara mea?

FILOCTET

Eu unde sînt?
NEOPTOLEM

.
FILOCTET
Şi ce-ai să faci? Cum mă ajuţi?

18
Ah, cu săgeţile lui Heracles! 259

i
NEOPTOLEM
Ce spui?
FILOCTET
Nici s-or apropia măcar...
NEOPTOLEM
Atunci, pornim! Pămîntul ţării să-l saluţi... Zi-i bun rămas!
(Din văzduh se iveşte Heracles[1].) HEBACLES
Auzi-mi sfatu-ntîi, vlăstar Al **lui** Peâs! Oare l-auzi
Acum pe Heracles..., îl vezi?
Eu pentru tine-am părăsit
Cerescul meu lăcaş, să viu
Şi să-ţi dezvăluiesc ce Zeus Şi-a pus în gînd. Să-ţi spun
Să nu porneşti acum la drum!
Stai locului! Ascultă-mă!
Eu am să-ţi spun de soarta mea, de cîte-am tras, Prin cîte-amaruri am trecut, ce-am suferit, Pînă ce-n slavă, pentru veci, m-am văluit. Şi poţi s-o vezi! Aceeaşi soartă ai şi tu, Să ştii! Spre slava-ţi fi-va tot ce-ai îndurat. Spre zidul Troiei ai să mergi cu-acest flăcău, Şi cînd de rana-ţi grea vei fi tămăduit, Cu toţi te-or socoti viteaz între viteji! Pe Paris, cu săgeţile-mi, ai să-l ucizi! Că tot ce-n viaţă-aţi suferit, doar de la el S-a tras. Şi Troia o vei nărui!... Ce prăzi Oştirea îţi va da — că-ai fost viteaz — tu lui Peâs, lui taică-tău, trimite-le-n palat, Acolo-n ţara Oetei, unde te-ai născut! Iar prăzile ce-ostaşii-ţi vor mai da, slăvind Săgeţile şi arcul meu, aşterne-le

[1] In teatrul elenic, eroii zeificaţi îşi făceau apariţia pe un *iheolo-geion,* un fel de balcon suspendat în văzduh.

Pe rugul meu ! l:" \ " ' v

(Către Neoptolem.)

Vlăstar al lui Ahil, să ştii, Ţi-o spun: Troada, singur tu n-o cucereşti! Nici singur el! Ci voi, voi doi, precum doi lei De-o mamă alăptaţi; şi unul altuia De veghe voi să staţi!

(Către Filoctet.)

La Troia-am să trimit Pe-AscJepios şi el te-o lecui... Ursit Cetăţii iar i-a fost s-o năruie-al meu arc.[1]

(Către amîndoi.)

Veţi răvăşi-o..., dar cu zeii fiţi smeriţi, Căci pentru părintescul Zeus smerenia E tot! Ea-i omului tovarăş şi-n mormînt; Că oamenii trăiesc..., ei mor... Ea-i veşnică!

FIliOCTET

Ah, drag mi-e vorba să-ţi aud! De-amar De ani nu te-am zărit! Poveţile-ţi Le-ascult şi-aşa cum vrei le voi urma.

NEOPTOJJEM

Şi eu mă leg — şi eu — să fac la fel.

HEBACLES

E vremea să zoriţi! S-o luaţi la drum. Bătu sorocul bun. Prielnic vînt Vă suflă-n spatele corăbiei.

(Heracles dispare.) FILOCTET

Pornim! Şi părăsind acest meleag, Să-mi iau rămasul bun... Adio, tu,

[1] După o legendă, Troia mai fusese o dată cucerită şi distrusă de Heracles pentru a se răzbuna împotriva lui Laomedon, tatăl lui Priarn, care nu-şi ţinuse o făgăduială.

18*

Lăcaş ce adăpost mi-ai fost! Şi voi, Voi nimfe-ale-nverzitelor dumbrăvi! Şi tu, al mării vuiet vijelios! Tu, ţărm, tu, peşteră în care-ades Mi-am umezit eu fruntea-n burniţa Ge-adus-a vîntul cel din sud, şi-ades în vaiet cînd zbucneam, văitatul meu De muntele lui Hermes[1] îngînat Mi-era! Vă las, o! şipot, tu, izvor[2] Al lui Apolo Lykeios! Nicicînd N-aş fi crezut să mă despart de voi. Adio, Lemnos, glie-a insulei

Scăldată-n val! Şi du-mă peste mări S-ajung unde prietenii-nţelepţi, Acel cui toţi în veci i s-or pleca, Si soarta m-au chemat... A vrut-o Ea!

coRIFEUL

Pornim! Şi-n clipa-aceasta să rug Să vină nimfele şi-n veghea lor Ne fie nouă drumu-ntoarcerii!

am

:

[1] Muntele lui Hermes domina partea de nord-est a Lemnosului, unde Sofocle presupune că era peştera lui Filoctet.

[2] In Grecia, izvoarele, rîurile, fîntînile erau obiectul unui cult oarecum dionisiac.